

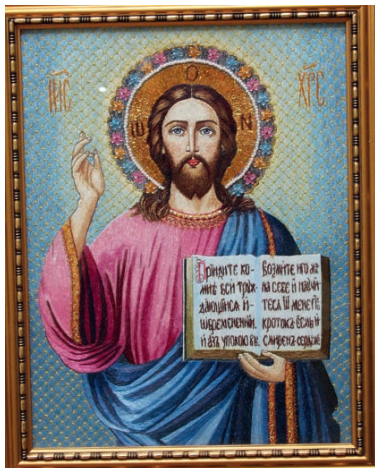
ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Христос Воскрес! —
лунає по планеті,
Христос Воскрес! —
лунає по Землі.
Веселу звістку дзвін несе по світу,
І паска великодня — на столі.
Христос Воскрес! —
і серце молодіє.
Христос Воскрес! —
співають небеса.
Щасливе сонце рідну землю гріє,
І Україна воскресла.

Ольга ЯВОРСЬКА,
вчителька

Львівська область

(«Страсне» оповідання Ольги Яворської читайте на 6-й стор.)

Нарешті для нас таки дійсно залишилася в минулому ця надзвичайно холодна зима і вже поряд — свято Христового Воскресіння. Про це нагадала виставка «Весняне натхнення», присвячена водночас Великодню і п'ятнадцятиріччю жіночого клубу «Натхнення», що об'єднав майстринь, які захоплюються вишивкою декоративно-художньою гладдю.

Зрештою, прийшли вони до цього клубу здебільшого зовсім не майстринями, дехто взагалі ніколи не мав з голкою близьких стосунків. Та побачивши, які дива можуть творити звичайні жіночі руки, і самі спробували стати співавторами художників, репродукції картин яких запали в душу, а то й самого Творця земної краси, зображеної на фотографіях.

Бо якщо сам сюжет картини (чи фотографії) можна скопіювати без особливої напруги, то підбирати кольори, знаходити засоби для передачі гри світла і тіні, для відчуття об'ємності, фактури, перспективи доводиться вже самотужки. А на те, що може бути створене одним змахом пензля художника, доводиться витратити цілі дні, заповнюючи контур малюнка безліччю стібків, іноді розміром до 2 міліметрів.

— Чи кожна людина змогла б

КОЛИ ГОЛКА «МАЛЮЄ» ДОЛЮ

отак «малювати» голкою? — запитує у Клавдії Миколаївни Горіної, найпершої послідовниці Галини Костянтинівни Маслікової, яка стояла біля витоків використання цієї техніки вишивки в Криму.

— Думаю, оволодіти самою технікою може кожен, а ось художністо — ні. Серед людей, які відвідують клуб, — представники найрізноманітніших професій: учителі, лікар, перукар, бухгалтер, кухар та інші, але всі вони — люди з мистецькими нахилами. Керівник клубу Тетяна Петрівна Дідіна теж «технар» — інженер за фахом.

До речі, Тетяна Дідіна «за сумісництвом» ще й дочка Клавдії Миколаївни і за рівнем майстерності вона вже дуже наблизилась до матері. А визначається ця майстерність долученням до найвідповідальнішого — створення ікон, чим займається Клавдія Миколаївна з благословення церкви. Серед освячених ікон, біля яких і відбувалося урочисте відкриття виставки, є й зображення

Спаса Нерукотворного роботи Тетяни Дідіної.

Тож і відкрив виставку у приміщенні Російського культурного центру святий отець, представник Кримської єпархії УПЦ МП, нагадавши про наближення Великодня та пов'язуючи загальний дух виставки з православними традиціями. І передають його не лише ікони. Це, зокрема, й деякі роботи Раїси Пчельникової (на фото), беззмінного старости групи впродовж усіх 15 років, людини надзвичайно енергійної, котру взагалі важко уявити з голкою в руках та ще й за втіленням релігійно-містичних сюжетів, як-то зображення «рожево-бузкової» жінки в накидці, що привиділася канадській художниці і була намальована нею.

Проте справжнім потрясінням стало для мене знайомство з Ольгою Миколаївною Олексієнко. Ця тендітна гарна жінка виявилася просто героїнею, бо вишиває однією рукою. Пережила в 42 роки інсульт, параліч та

німоту, вона поступово повернулася до активного життя, не в останню чергу завдяки клубу «Натхнення». Жінка вважає, що саме клуб навчив її ходити і розмовляти, бо в найтрагічніші для неї дні вдома вона не одержала належної підтримки. А коли почала потроху рухатися і прийшла до клубу, знайшла там справжніх подруг, турботливих і уважних, і теж захопилася вишивкою.

Робота Ольги Миколаївни «Щиголь на гілці шипшини» привернула мою увагу ще до нашого знайомства. Вона ніби випромінювала позитив і навчала бачити й цінувати якісь непримітні на перший погляд речі. Здається, до такого переосмислення життя прийшла і сама Ольга Олексієнко. Вона зізналася, що до хвороби була дуже зайнятою і діловою, а ось тепер жінка, котрій вона дошкуляла колись як керівник на роботі і котра пізніше показала їй дорогу до мистецтва, в усьому намагається бути для неї корисною. Непросто Ользі Миколаївні навіть добиратися до приміщення, де спілкуються вишивальниці, але зустрічей не пропускає, бо тягне туди, як магнітом.

(Закінчення на 2-й стор.)

Фото О. Носаненка

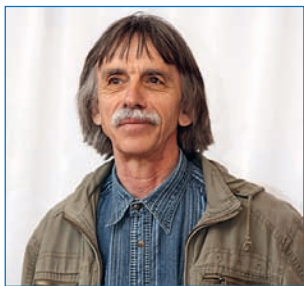

СТВОРИТИ ХРАМ У ДУШІ

Експозиція «Православні святині» відкрита напередодні Великодня у виставковій залі Всеукраїнського інформаційно-культурного центру. Її автор — художник з Алушти Юрій Сергійович Наступенко.

Він народився у 1946 році в Сочі. Перші навички живопису отримав у художній майстерні батька, де працювали художники-фронтвики. Навчався у Сочинському художньому училищі і на художньо-графічному факультеті Московського педагогічного інституту. А далі — пошук, експерименти, робота в різноманітних живописних і декоративно-прикладних техніках.

Храми почав малювати тридцять років тому, коли жив у підмосковному Обнінську. У той період він багато подорожував, у складі спортивно-

туристичних груп ходив пішки по Кавказу, робив олівцем у блокноті ескізи з природи, які згодом у майстерні набули на тканині обрисів грузинських церков, розташованих у районі Верхнього Сванетті. Одна з них і сьогодні є в його колекції православних святинь. А всього він створив більше тридцяти архітектурних пейзажів з видами храмів України, Росії, Грузії та Вірменії, п'ять з

яких — Спаський собор у Чернігові, Свято-Нікольський Чорноострівський жіночий монастир у м. Малоарославці і Пафнутьєв-Боровський монастир Калузької області, церкви Михайла Архангела в Сочі та Симона Кананита у Новому Афоні в Абхазії демонструються на виставці у ВІКЦ.

З дев'яти експонованих кримських православних храмів більшість знаходиться в Алуштинському регіоні — Алушті, Малореченському, Утьосі, Ізобільному, Форосі, Нижній Ореанді та Херсонесі, а також пам'ятка духовної культури XIV століття — храм Іверської ікони Божої Матері у Феодосії. У всіх цих духовних споруд — унікальна історія, інтер'єр і декоративний розпис. Володимирський храм у Херсонесі, на-

приклад, розташований на місці, з якого розпочалося входження християнства у життя і побут східнослов'янських народів. Це — колиска православ'я на давньоруській землі. Спаський собор у Чернігові — один з найстаріших українських храмів, зведений раніше, ніж Софія Київська. Споруджений недавно храм у Малореченському виконує роль маяка для тих, хто знаходиться у морі. А монастиря Косьми і Даміана уже немає на сучасній карті Алушти. Його Ю. Наступенко відтворив за фотографіями довоєнного періоду.

Лише один із храмів — фюрський — виконаний пензлем, всі інші — мастехіном (маленькою металевую лопаткою). Якщо поставити його на ребро, лінія тягнеться тоненька, як волосинка. Техніка не тільки складна, а ще й дуже дорога, тому що потребує більшої, ніж для пензля, кількості фарб. Однак саме

нео художник найбільш реалістично передає різнобарвний природний рельєф із світлом і тінями у різні пори року і навіть віддзеркалення храмів на мокрому асфальті після дощу.

Портрети православних культурних святинь зображує олією, як живописні доку-

менти історії. У цих архітектурних витворах мистецтва з каменю і дерева народ втілює дух творця, розум інженера і працьовитість сотень мулярів і теслярів. І це вражає, захоплює, спонукає до роздумів.

Валентина НАСТІНА

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудоий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"
"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - на сторінках газети.
Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і виправляти мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (0652) 51-13-24
відділів - 51-13-25

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф» вул. Фрунзе, 47-б м. Київ, 04080

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-63
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

Президент України Віктор Янукович провів зустріч з главами українських церков. Під час зустрічі, яка тривала понад дві години, співрозмовники обговорили широке коло питань громадського, політичного та духовного життя України.
Участь у розмові взяли: предстоятель Української автокефальної православної церкви, митрополит Київський і всієї України Мефодій, президент Всеукраїнського союзу об'єднаних євангельських християн-баптистів В'ячеслав Нестерук, голова ради єпископів Української християнської євангельської церкви, архієпископ Леонід Падун, голова Всеукраїнського союзу церков християн віри євангельської — п'ятидесятників Михайло Паночко, верховний архієпископ Києво-Галицький Української греко-католицької церкви Святослав, єпископ-ординарій Луцької дієцезії Римсько-католицької церкви Маркіян Трофим'як, предстоятель Українського патріархату, патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет.
Розмова пройшла у ширій і довірливій атмосфері, повідомляє прес-служба Президента.

Президент України Віктор Янукович розгляне клопотання глав українських церков про помилування Юлії Тимошенко та Юрія Луценка лише тоді, коли завершаться всі судові процеси проти них.
Про це В. Янукович сказав під час зустрічі з главами українських церков, повідомив у коментарі УНІАН предстоятель Української греко-католицької церкви Блаженніший Святослав (Шевчук). «В. Янукович нам сказав, що існує певна процедура, згідно з якою прохання про помилування подаються до комісії у справах про помилування. Тоді комісія ухвалює певні рішення і дає Президенту пропозицію, аби він особисто прийняв те чи інше рішення», — розповів предстоятель УГКЦ. А для того, щоб такі подання були щодо Ю. Тимошенко і Ю. Луценка, мають закінчитися всі судові справи. Як зазначив глава УГКЦ, нинішню зустріч ініціював сам Президент, таким чином реагуючи на лист глав церков щодо вибіркової справедливості в Україні.

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)
Про те, як чудодійно впливає на людину вишивання, розповідала і Тетяна Дідіна. Людина заспокоюється, відсторонюється від усіх життєвих проблем, одержує енергетичну розрядку, а потім, повернувшись до реальності, може побачити все зовсім в іншому світлі і легко знайти відповіді на, здавалося б, нерозв'язні питання. Вже 12 років приїздить Тетяна Петрів-

КОЛИ ГОЛКА «МАЛЮЄ» ДОЛЮ

на до клубу із Севастополя — вона не може залишити своїх учениць, які вже давно стали просто подружками.
Тетяна Петрівна з гордістю показує своє посвідчення інструктора художньої вишивки за номером один. Вишивкою вона займається вже 20 років, навчалася ще у Галини Костянтинівни Маслікової, офіцерської дружини, яка побувала свого часу разом з чоловіком у Німеччині, де в середині минулого століття ця техніка вишивки була популярною. В такий спосіб художня вишивка потрапила до Криму, її можна було опанувати у студії при Будинку культури Кримського тролейбусного управління.
Але це — задоволення не із дешевих. Для цього потрібна шовкова нитка, яка в Україні не виробляється і не реалізується. Недешево обходиться і презентабельність вишитих картин. Зі «спо-

живацьким кошом» пенсіонера такі витрати несумісні. Тож, приміром, Клавдії Горинії доводиться вишивати і на продаж. Продавши одну із робіт, вона має змогу створити іншу і з нею вже не розлучається. У Клавдії Миколаївни, як і у більшості літніх людей, проблеми з очима, які вже не вирішити з допомогою окулярів, та вона все одно здаватися не збирається. В розмові з нею мені стало зрозуміло, чому під час відкриття виставки вишивальниці бажали одна одній не якихось стандартних для жінки речей, а щоб не боліли «ручки, очі і спинка», бо при тривалій напруженій праці вони таки болять.
Наймолодшій із 17 вишивальниць, що відвідують клуб, сорок років. Чи візьмуться за голку і чисті діти, як це зробила Тетяна Дідіна, чи зникне художня

вишивка в Криму, як практично зникла в Німеччині? Хочеться вірити, що і за нашого динамічного високотехнологічного життя знайдуться люди, які будуть творити своїми золотими руками цю красу і понесуть її в майбутнє.
Тамара СОЛОВЕЙ

ЯК СВЯТКУВАТИМЕМО?

На Великдень цього року вихідними будуть 14, 15 і 16 квітня.
А на травневі свята українці відпочиватимуть 4 дні: з 29 квітня до 2 травня включно. Про це йдеться у відповідному розпорядженні Кабінету Міністрів України. «З метою створення сприятливих умов для святкування 1 та 2 травня — Дня міжнародної солідарності трудящих — перенести робочий день з понеділка 30 квітня на суботу 28 квітня», — зазначається у документі.

ЗА БЛАГОДАТНИМ ВОГНЕМ

Щороку у Велику суботу в храмі Гробу Господнього в Єрусалимі відбувається Чудо сходження Благодатного вогню. Сотні тисяч паломників їдуть в Ізраїль, щоб стати свідками цієї великої події. Щоб віруючі України мали можливість торкнутися святині, на Св'яту Землю відправиться делегація Української православної церкви, очолювана архієпископом Бориспільським Антонієм, головою Відділу зовнішніх церковних зв'язків.
«У Києво-Печерську Лавру Благодатний вогонь буде доставлено в суботу, 14 квітня, близько 19.00. Святиню зустрінуть на Соборній площі, потім роздадуть вірянам і розвезуть по епархіях, монастирях і храмах Української православної церкви», — говориться у повідомленні.

РЕКОРДНА ТРОЯНДОВА ПИСАНКА

На території Києво-Печерської Лаври склали писанку заввишки 2,5 метра з живих троянд. Флористична композиція «Квіткова писанка» претендує на світовий рекорд.
Як повідомили у прес-службі заповідника, гігантське яйце сягає 2,5 метра заввишки і складається з 7,5 тис. живих троянд — червоних і жовтих, а також зелених. Її автор — квітковий кутюр'є LoraShen.

«Квіткова писанка» стала головною прикрасою традиційного благодійного ярмарку «Великодній кошик», на якому збирають гроші для важкохворих підлітків. Під час відкриття ярмарку у вівторок, 10 квітня, композиція була занесена в Книгу рекордів України.

Організатори припускають, що писанка з живих троянд простоят 5-7 днів.

БОЙКОТ НАКЛЕЙКАМ!

Сімферопольська і Кримська єпархія Української православної церкви Московського

ГОЛОВА МЕДЖЛІСУ ПРОСИТЬ ПРЕЗИДЕНТА ДОПОМОГТИ УКРАЇНСЬКІЙ ЦЕРКВІ

Комітет Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин просить Главу держави Віктора Януковича сприяти будівництву в Сімферополі кафедрального собору Української православної церкви Київського патріархату.
Як повідомляє прес-служба Меджлісу кримськотатарського народу, ініціатором такого звернення до Президента став голова Меджлісу, член комітету ВР з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин Мустафа Джемілев.
Сімферопольська міська рада на початку року відмовилася дати землю під будівництво собору «Храм Христа Спасителя» по вулиці Київській неподалік від Української гімназії. «Цей храм за планами мав стати духовним центром української громадськості в Криму, — йдеться в листі. — Були витрачені значні кошти, які пожертвували громадяни зі всієї України на виготовлення проектно-технічної документації, проекту собору».
Комітет Верховної Ради просить В. Януковича доручити його Постійному Представникові в Криму створити Раду церков, яка виконувала б функції консультативного органу, щоб уникнути міжконфесійних протистоянь у регіоні.
«Ініціювання М. Джемілевим звернення на адресу Глави держави є для нас величезною моральною підтримкою. Наша церква також зверталася до Президента Януковича. Сподіваюся, що незабаром ця проблема буде благополучно вирішена», — сказав архієпископ Кримський і Сімферопольський УПЦ КП Климент.
На фото — проект кафедрального собору УПЦ КП у Сімферополі

«ХАЙ ЛЕТИТЬ ВЕЛИЧНА СЛАВА ПРО ЗВИТЯГУ МОРЯКІВ!»

4 квітня 2012 року відбулось спільне покладання квітів до пам'ятника гетьману Петру Сагайдачному ветеранами ВМС та учнівською молоддю з регіонів України — учасниками військово-патріотичного проекту «Школа виживання». Тут за участі представників творчих, освітянських, військових кіл регіону пройшла церемонія нагородження переможців міського конкурсу «Нашої державності оплот» та вчителів, які їх підготували.

Голова журі конкурсу — літературний редактор газети «Флот України» Тамара Дерев'янчук оголосила переможців змагання, мета якого — популяризація військово-патріотичної роботи в навчальних закладах міста, розвиток здібностей обдарованої учнівської і студентської молоді, формування почуття національної гордості, шанобливого ставлення до Батьківщини та свого краю, захисників Української держави. У церемонії нагородження також взяли участь голова організаційного комітету — голова Севастопольської організації Спільки офіцерів України Василь Касюк, представник

громадської організації «Інститут розвитку громадянського суспільства» з м. Коломия Микола Соколенко, капітан 1 рангу Мирослав Мамчак та автор цього повідомлення як засновник порталу «Українське життя в Севастополі» та газети «Слово Севастополя», де в ювілейному випуску, присвяченому 20-річчю Військово-Морських Сил Збройних Сил України, вже були надруковані твори переможців.

У номінації «Учні 8–10 класів» I місце журі не присудило нікому, II місце по-

Учасники військово-патріотичного проекту «Школа виживання»
Фото Оксани Рижук

сів Сергій Воронцов, учень 9 класу ЗОШ № 14 (наставник — Юрій Антонович Тимошук), III місце — у Карини Супрун, учениці 10-Б класу Севастопольської гімназії № 7 (педагог — Юлія Володимирівна Салпук).

Серед студентів ВНЗ I–IV рівнів акредитації переміг курсант 3 курсу (132 клас) факультету озброєння Академії військово-морських сил ім. П. С. Нахімова, старшина 2 статті Олександр Одинець, II місце — у студенток Севастопольського індустріально-педагогічного коледжу Мавіле Велієвої та Дар'ї Забаних, які написали спільну роботу під керівництвом викладача української мови та літератури Лариси Степанівни Дикої.

III місце посів курсант 1 курсу (113 клас) факультету озброєння Академії військово-морських сил ім.

П. С. Нахімова Микола Мєдовий. Обоє курсантів підготував старший викладач кафедри соціально-гуманітарних наук Академії ВМС ім. П. С. Нахімова капітан 2 рангу Олег Миколайович Голубєв.

Переможців привітав перший заступник командувача ВМС ЗС України віце-адмірал Сергій Єлісєєв, який зазначив: «Ми

завжди чекаємо вас на флоті. Ми виховуємо з вас справжніх захисників Вітчизни. Від усього флоту висловлюю вам вдячність за участь у військово-патріотичних програмах нашої держави, бажаю вам успіхів у навчанні та подальшому життєвому шляху».

**МИКОЛА
М. СЕВАСТОПОЛЬ**

Василь Касюк, Мирослав Мамчак, Микола Владзімірський нагороджують переможця конкурсу

КРИМ У СВІТЛІ БЛАГОДІЙНИЦТВА

Рік тому, 4 квітня у Сімферополі зареєстровано благодійну організацію «Фонд розвитку Криму». Про те, що зроблено за рік, які плани планують благодійники на майбутнє, які ми бачать нашу кримську землю та її населення, наступна розмова із президентом «Фонду розвитку Криму» Рустемом Умеровим та генеральним директором Олексієм Скориком.

Серед іншого у програмі діяльності Фонду зазначено, що він співпрацює в Криму з Меджлісом кримськотатарського народу. Ось що розповів з цього приводу Олексій Скорик:

— Через важкі життєві випробування кримські татари сьогодні в Криму є найбільш об'єднаною нацією, вони мають визнані по всьому світові вищі представницькі органи — Курултай та Меджліс. З

цими структурами і відбуваються всілякі контакти. Вже цього року під егідою ОБСЄ планується провести «Міжнародний форум з проблем кримських татар та інших депортованих народів», до якого на партнерських засадах плануємо долучитися і ми. Цей форум може стати ключовою подією 2012 року на нашому півострові, адже серед запрошених та тих, хто вже зголосився взяти у ньому участь, є впливові керівники із-за кордону, лідери громадської думки, європейські політики із великими зв'язками, представники бізнесу.

— Що цікавить іноземців, чому вони мають такий інтерес до Форуму і Криму? — запитую у Рустема Умерова.

— Крим потенційно цікавий інвесторам не тільки як туристичний край, але й як унікальний економічний регіон. Втім, щоб вкладати серйозні кошти у серйозний бізнес, треба мати гарантії, що регіон буде стабільним протягом усього періоду діяльності. Десь причиною нестабільності стають природні катаклізми, десь — економічні умови. Нічого такого, слава Богу, в Криму немає, хоч ми всі це не дуже сьогодні цінуємо. Тут є перманентна напруженість, насамперед, у міжетнічних та міжконфесійних площинах, і вона частіше штучно підтримується, ніж диктується якимись об'єктивними чинниками. Тому наше завдання — унеможливити здійснення будь-яких провокацій.

У діяльності Фонду багато уваги приділяється кримським татарам, проведенню різноманітних заходів,

пов'язаних з відродженням культури та духовності цього народу.

Розмову підтримав Олексій Скорик:

— На щастя, у кримськотатарському культурному середовищі вже виникло багато пропозицій культурного продукту, який потребує незалежної підтримки на шляху до народного визнання. Це стосується музиканта-віртуоза Енвера Ізмайлова з Узбекистану, Фемія Мустафаєва, музичний альбом якого ми зараз видаємо. Ми допомагаємо також у виданні жіночого часопису «Некелджан». Посприяли і у відкритті культурного центру «Чатир-Дар» в Алушті, роботу якого вже планують поширити ще на два населених пункти.

Варта на увагу і школа кримськотатарських національних майстрів — художників, гончарів, ювелірів. А у квітні вперше відбудеться виставка українського художника кримського татарина Мамута Чурлу в Ташкенті. Готуємося також ще до однієї грандіозної виставки національного мистецтва в Києві.

— За великим рахунком, різні проекти ми підтримували як приватні особи і раніше, — зауважив Рустем Умеров, — але настав час спрямувати свою допомогу на всіх мешканців Криму, незалежно від національності.

— Цікаво, чи поширюватиметься це на українців? — запитую у Рустема.

— Фонд сприяє розвитку потенціалу основних етнокультурних груп, що населяють наш півострів. Це і кримські татари, і росіяни, та,

звісно ж, українці, що складають за офіційними даними близько 25 % від усіх кримчан. Безумовно, наш Фонд готовий розглядати рівноцінні проекти від української спільноти. Тут важливим є те, що ми не створюємо чогось наново, а допомагаємо розвинути вже готовим ідеям, близьким до втілення чи таким, що частково матеріалізовані. У цьому питанні ми покладаємо великі надії на активність, небайдужість, творчий та організаційний потенціал української громади Криму. Адже українцям нашого півострова справді є чим пишатися. Це й унікальне народне мистецтво, і талановиті майстри та автори, великі співвітчизники, які прославили українство як у Криму, так і за його межами. Наприклад, генерал Григоренко, пам'ять якого ми дуже шануємо разом з такими постатями, як росіянин Андрій Сахаров та кримський татарин Ісмаїл Гаспринський...

— Такі люди, як Петро Григоренко, незворотно змінюють світ, — зауважує Олексій Скорик. — Прикро, що в темні часи це давалося ціною волі, здоров'я, навіть життя. Ім'я Григоренка відоме у кожній кримськотатарській родині, він — національний герой. Знають його і на Заході. А ось у нас в Україні він, українець за походженням, патріот і захисник поневолених, на жаль, ще недостатньо пошанований. Хоча він — приклад самопожертви, залізної волі і духу, і водночас — системного та сильного розуму, його ім'я серед «посвячених» відчиняє серця і двері. Крим, у якому ми тепер живемо, певною мірою став таким завдяки Петру Григоренку. Тож не дивно, що наш Фонд усіляко про-

пагує духовну та історичну спадщину. Як він і просив у своєму заповіті, в українських храмах здійснюють чини поминання його душі. Цього року на річницю народження правозахисника «Фонд розвитку Криму» посприяв такому урочистому заходу у Свято-Володимирському патріаршому кафедральному соборі у Києві.

Підбиваючи підсумки розмови, Рустем Умеров повідомив:

— У наших планах, зокрема, — підтримка культурних подій, процесів, що сприяють міжнародній злагоді, ініціатив, покликаних розвивати потенціал Криму і окремих його представників — людей, груп. Плануємо заходи щодо поширення знань, збереження пам'яті видатних кримчан.

А Олексій Скорик зауважив: — Думаю, ми могли б непогано співпрацювати з «Кримською світлицею».

Тамара СОЛОВЕЙ

Олексій Скорик

Рустем Умеров

12 КВІТНЯ - МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ КОСМОНАВТИКИ

Севастопольський радіотелескоп RT-70

Історія Севастопольського космічного центру почалася ще за часів СРСР і була нерозривно пов'язана із запуском перших радянських штучних супутників Землі.

У середині 50-х років минулого століття, коли радянські конструктори розпочали підготовку до запуску першого супутника Землі, перед ними постало завдання — створити командно-вимірний комплекс з низкою наземних вимірних пунктів.

Саме тому у грудні 1959 року за пропозицією академіків Сергія Корольова і Мстислава Келдиша ЦК КПРС і радянський уряд ухвалили постанову про створення поблизу Севастополю Центру дальнього космічного зв'язку (ЦДКЗ).

Місце для будівництва було обране не випадково, адже поблизу не було великих підприємств, які б створювали перешкоди в роботі апаратури, а кількість сонячних днів у році була сприятливою для роботи оптичних приладів.

З перших днів будівництва Центру («Об'єкта МВ» (Марс-Венера), як його називали з метою конспірації) роботи просувалися шаленими темпами — люди працювали цілодобово у три зміни. Загалом на будівництві об'єктів було задіяно більше трьох тисяч чоловік — будівельників, проектувальників, військових.

Серед пріоритетних завдань було будівництво антен далекого космічного зв'язку. Практично за дев'ять місяців було побудовано комплекс «Плутон», який складався з трьох роздільних антен АДУ-1000 (двох приймальних і однієї передавальної). Для будівництва антен були використані опорно-поворотні пристрої 305-мм башт головного калібру списаного лінійного «Севастополь». На цих пристроях були встановлені мостові ферми, до яких кріпився корпус підводного човна зі змонтованими 8-ма параболічними дзеркалами діаметром 16 метрів. Саме за допомогою цих антен радянські вчені провели перші в світі радіолокаційні дослідження Венери, Марса і Меркурія.

Цікавий факт. Під час святкування 45-річчя Центру ветерани разом зі співробітниками НЦУВКЗ вирішили перевірити роботу комплексу. Як це не дивно, але, незважаючи на солідний вік, усі механізми «Корольовських антен» перебувають у відмінному стані і працюють!

У жовтні 1960 року генеральний конструктор космічних апаратів академік Корольов очолив комісію з приймання об'єктів. Сергій Павлович особисто перевіряв кожну споруду і залишився задоволеним якістю виконаних робіт. Об'єкт державного значення був побудований у рекордно короткі терміни — з травня до жовтня 1960 року.

Вже 12 лютого 1961 року особовий склад ЦДКЗ провів першу бойову роботу з управління автоматичною міжпланетною станцією (АМС) «Венера-1».

За роки існування ЦДКЗ забезпечив роботу з управління 54 космічними апаратами далекого космосу, серед яких — «Венера», «Марс», «Зонд», «Вега», «Астрон», «Фобос», «Гранат» та інші.

До 1975 року на базі ЦДКЗ функціонував Центр управління польотами (ЦУП) пілотованими космічними апаратами «Союз», орбітальними станціями «Салют», вантажними космічними кораблями «Прогрес».

За цей час на орбіті побувало 78 радянських

та іноземних космонавтів. У різні роки керівниками польотів в Севастопольському ЦУПі були академік Сергій Корольов, космонавти Юрій Гагарін, Герман Титов, Валентина Терешкова та багато інших. 11 квітня 2001 року на базі Центру було відкрито музей, в якому зберігаються унікальні експонати, пов'язані з історією освоєння космосу. Як сказав начальник відділу зв'язків з громадськістю Віталій Сивульський, «є багато свідчень про те, що Юрію Олександровичу Гагаріну дуже подобався Крим і свій 34-й день народження він святкував у кафе «Ювілейне», що в Севастополі. Разом з вченими ми зараз збираємо інформацію, яку в майбутньому хочемо узагальнити у книзі. Я вважаю, що наші нащадки повинні знати історію легендарних космонавтів, які відвідували наше місто».

У роки незалежної України для Центру почався новий історичний етап. У 1992 році на базі частин Військово-космічних сил

СРСР, дислокованих на території України, створюється система оперативного, безперервного і надійного управління орбітальними угрупованнями різного призначення. Особливий склад Центру приступає до реалізації першої і наступних Національних космічних програм України (НКПУ).

Реалізація цих програм дала можливість Україні не тільки зберегти, але й значно поширити науково-технічний потенціал вітчизняної космічної галузі. Сьогодні наша країна бере участь у багатьох міжнародних космічних проектах. Космічна діяльність віднесена до державних пріоритетів України в сфері інноваційного розвитку економіки, забезпеченні довгострокових інтересів у сфері безпеки й оборони.

12 серпня 1996 року Указом Президента України на базі ліквідованих військово-космічних частин Міністерства оборони України було створено Національний центр управління та випробувань космічних засобів (НЦУВКЗ), який підпорядковувався Національному космічному агентству України.

Знаменним днем для української науки стало 31 серпня 1995 року. Цього дня вітчизняний ракетно-космічний «Циклон» вивів на орбіту перший український супутник «Січ-1», який призначався для оперативного отримання інформації з метою дослідження Землі з космосу. За досить короткий час на території Севастопольського центру було створено Центр управління польотами космічного апарата «Січ-1». Під час цієї роботи фахівці Центру провели серію наукових експериментів, які дозволили зробити цілу низку важливих наукових відкриттів і відпрацювати новітні тех-

прості події останніх років, наша країна не втратила свій космічний потенціал. «Зазвичай інформаційний обмін з космічним апаратом відбувається від чотирьох до шести сеансів за добу. Загальна тривалість кожного сеансу — близько 10 хвилин. За цей термін ми встигаємо здійснити передачу всієї цільової і службової інформації, яка накопичилася за той час, що апарат перебував поза зоною радіобачення наших наземних пунктів. За допомогою такого космічного апарата можна оцінити збитки, яких зазнало наше сільське господарство після морозів, що панували взимку. У пріоритетному порядку ми розглядаємо заявки, які надходять від МНС України. Зараз ми проводимо моніторинг паводкової ситуації, а влітку контролюємо стан пожежної безпеки. Щодо ефективності нашої роботи можна навести такий приклад: коли у 2010 році на території України панувала надзвичайно спекотна погода, ми фіксували близько 150 пожеж за добу, при цьому приблизно у 80 % ми виявляли їх раніше, ніж наземні служби», — зазначив Олександр Миколайович.

Сьогодні Національний центр управління та випробування космічних засобів являє собою багатофункціональну структуру у складі Національного космічного агентства України. Одним з головних завдань Центру є управління космічними апаратами різного призначення. Для вирішення цього завдання був створений Центр управління польотами (ЦУП), перспективним напрямком роботи якого є управління малими космічними апаратами.

У ЦУПі відслідковується технологічний цикл управління космічними апаратами, проводиться робота з розрахунку і видачі командно-програмної інформації, планується робота бортових забезпечуючого і спеціального комплексу. Тут розробляються поточні й перспективні плани роботи наземного комплексу управління, приймається інформація супутникової навігації.

Основою системи контролю за космічною обстановкою є Центр контролю космічного простору. Він призначений для проведення оцінки космічної обстановки, виявлення джерел небезпеки, супроводження пріоритетних космічних апаратів, прогнозування районів вірогідного падіння космічних об'єктів, що згорають. Для контролю за обстановкою використовуються лазерні, оптичні, оптико-електронні і радіотехнічні засоби НЦУВКЗ. Головним джерелом інформації для Центру контролю космічного простору є Південний і Західний центри радіотехнічних спостережень, що розташовані в Севастополі та Мукачевому. Ці центри надають координатну інформацію, яка використовується для ведення каталогів космічних об'єктів у системі контролю й аналізу космічної обстановки. Дальність дії радіотехнічних комплексів — до 6000 км. Вони здатні знаходити й ідентифікувати космічні об'єкти, що знаходяться на балістичних траєкторіях, у тому числі балістичні та оперативно-тактичні ракети.

Щоб показати значущість цієї роботи, достатньо сказати, що сьогодні на навколосезонних орбітах знаходиться близько 9,5 тисяч космічних об'єктів, у тому числі майже три тисячі космічних апаратів. Формоване освоєння космосу призвело до того, що заселення навколосезонних орбіт уже сьогодні стало досить значимим. У зв'язку з цим держава,

яка має космічні засоби, повинна мати дані про параметри орбіт космічних об'єктів в інтересах забезпечення безпеки польотів вітчизняних космічних апаратів. Потік координатної інформації через системи зв'язку і передачі даних постійно надходить до Центру контролю й аналізу космічної обстановки, де і відбувається її обробка та вирішуються завдання виявлення та супроводу космічних об'єктів.

Окрім цих завдань, засоби Національного центру, такі, як Севастопольський радіотелескоп RT-70, проводять радіоастрономічні і радіофізичні дослідження. Радіотелескоп працював з міжпланетними станціями «Венера», «Вега», здійснював управління орбітальними станціями «Астрон», «Гранат», «Інтербол», він також досліджував різні астероїди, спектральне випромінювання пульсарів. Радіотелескоп брав участь у відправленні послання позаземним цивілізаціям.

Будівництво цього унікального об'єкта почалося в 1973-му і тривало п'ять років. Велич цієї споруди й досі вражає: діаметр основно-

го дзеркала — 70 м, площа — 2500 кв. м, вага рухомої частини — 5000 тонн.

За словами начальника пункту управління Центру дальнього космічного зв'язку підполковника Артура Агасієва, перебуваючи на об'єкті, недосвідчена людина бачить перед собою лише радіотехнічний засіб.

«Насправді — це унікальний потужний інженерно-будівельний комплекс. За різними оцінками, за часів СРСР будівництво такого об'єкта коштувало країні близько 26 млн. карбованців. Внутрішня «начинка», яка складалася з надсучасної електронно-обчислювальної апаратури та іншого обладнання, коштувала мільярди!»

Комплекс «Плутон» (АДУ-1000)

Незважаючи на свій вік, наш радіотелескоп і сьогодні залишається кращим у світі. Дальність дії телескопа складає приблизно 5 мільярдів кілометрів — це унікальна дальність. Аналогічний телескоп, що знаходиться у США, за офіційною інформацією, яку ми маємо, має дальність, меншу на один мільярд кілометрів.

На даному етапі ми виконуємо велику кількість прикладних наукових робіт, замовником яких є Академія наук України. Чутливість нашої приймальної апаратури є надзвичайно високою, приймачі працюють зі спеціальною системою охолодження, тому навіть у сонячну погоду ми здатні спостерігати всі небесні об'єкти», — зазначив підполковник Агасієв.

Вже багато років поспіль в Національному центрі управління та випробування космічних засобів проводиться Українська конференція з космічних досліджень. Її організаторами виступають Державне космічне агентство України, Національна академія наук України, Інститут космічних досліджень, Національний центр управління та випробування космічних засобів. У роботі конференції беруть участь науковці з країн ближнього і дальнього зарубіжжя, які разом з українськими колегами обговорюють глобальні космічні проблеми. Цього року цей поважний форум збереться 12-й раз.

У найближчих планах фахівців НЦУВКЗ — створення наземного комплексу управління Національною супутниковою системою зв'язку «Либідь» (запуск восени 2012 року) і управління першим в історії України супутником зв'язку і телекомунікації.

Сергій ОСИПОВ

УКРАЇНСЬКИЙ ЗОРЯНИЙ ШЛЯХ

Заступник начальника Центру управління польотами космічних апаратів Олександр Загорюлько

нології. Свій подальший розвиток вітчизняна система дистанційного зондування Землі отримала після запуску космічних апаратів нового покоління «Січ-1м» та «Мікросупутник» у 2004 році.

17 квітня 2007 року український ракетно-космічний «Дніпро» вивів на навколосезонну орбіту супутник «Егуртсат-1», створений КБ «Південне» в кооперації з представниками космічної галузі України. Фахівці Центру здійснювали управління супутником з перших хвилин польоту до моменту передачі египетській стороні 31 березня 2008 року. За цей термін було проведено 1611 сеансів зв'язку, під час яких було отримано значний обсяг унікальної наукової інформації.

За словами першого заступника начальника НЦУВКЗ — начальника управління організаційно-планової та аналітичної роботи Сергія Гусева, сьогодні Національний центр управління та випробування космічних за-

ступник начальника Центру управління польотами космічних апаратів Олександр Загорюлько

досить значимим. У зв'язку з цим держава,

ГОВЕРЛА: РОКИ І ЛЮДИ

Наприкінці березня відбулося чергове традиційне сходження на Говерлу (2061 м) — найвищу гору Українських Карпат. «Говерляна — 2012» — також традиційно неповторна і незабутня! Майже 500 її учасників зійшли на вершину за кілька годин, обвіяні легеньким вітерцем, що буває дуже рідко, бо вітри в горах сильні і пекучі, а також зігріті сонцем до гарної засмаги, яка пізніше дивуватиме тих, хто з нами не ходив.

Цьогорічна «Говерляна» присвячена Року спорту і здоров'я, проголошеного в Україні, а також світлій пам'яті туриста, спелеолога, лікаря-ортопеда Ореста Копійчука, 40-й день по смерті якого випав на день сходження. Про що цікаву людину варто сказати більше: Орест Копійчук прожив 71 рік, з них 45 років був головою маршрутно-кваліфікаційної комісії Федерації спортивного туризму Львівщини. Займався гірським та пішохідним туризмом, спелеологією. Працював лікарем-ортопедом у госпіталі для ветеранів війни, багато років завідуював травматологічним відділенням. Орест Копійчук стояв у витоків туристичного руху на Львівщині, був організатором і учасником першої «Говерляни» у 1964 році. Друзі пам'ятають колегу і це сходження присвятили йому.

Директор туристично-альпіністського центру «Скеля» Михайло Сидоров бере участь у «Говерляні» з 1965 року, спочатку — як учасник, далі — як інструктор, і вже багато років — як організатор і керівник. Михайло Миколайович — турист з солідним стажем, з юності захоплюється горами: гірським туризмом, альпінізмом. Є старшим інструктором, майстром спорту з альпінізму. На Говерлі був майже сотню разів! У його гірськохідному арсеналі — Памір і Кавказ, Тянь-Шань і Татри, і, звичайно, наші Карпати. Найвища вершина, яку підкорив сміливий львів'янин, це — Пік Євгенія Корженевської на Памірі — 7105 метрів!

Михайло Сидоров, аналізуючи цьогорічне сходження, сказав: «Гарне сходження, дисципліновані учасники, але, на жаль, їх трохи

менше, ніж торік. Надіюсь, що «Говерляна — 2013» збере рекордну кількість учасників, адже наступне сходження буде ювілейним!»

Історія «Говерлян» — це особлива віха в туристичному русі України. Її ініціаторами були відомі у свій час люди: майстер спорту з альпінізму Павло Курило, знамениті туристи Ярослав Базилевич, Геннадій Шалаєв, Роман Струк... Організована вперше у 1964 році, вона набирала розгону, як снігова лавина, і вже до 1991 року відбулося 40 сходжень! У той час їх було два-три рази на рік. Коли в державі почалися процеси перебудови, організація сходжень припинилась... Але не надовго: хіба втримаєш людей, одержимих вершинами, в долині? У 2004 році з ініціативи Михайла Сидорова підкорення карпатської вершини відновлено, і цього року воно відбулося вдев'яте. Наступний рік — ювілейний: 50-й раз з часу заснування і 10-й з часу відновлення. Співорганізатором «Говерляни» постійно є Львівська обласна федерація спортивного туризму, яку зараз очолює Тарас Блистів, а в попередні роки — Тарас Пахолок.

«Говерляна» завжди збирає учасників з різних місць України і з-за кордону. Цього року інтернаціональний склад спеціального потяга налічував туристів з України, Польщі, Америки! Київ, Харків, Чернігів, Дніпропетровськ, Рівне, Полтава, Кіровоград, Миколаїв, Луцьк, Одеса, Івано-Франківськ, Львів — доволі широка географія українських підкорювачів вершини. У складі американської групи серед 12-ти волонтерів Корпусу Миру, що вже другий рік йдуть у гори, — один африканець з Гвінеї: перший африканець на Говерлі. Почесними гостями були польські туристи — 16 чоловік — яких очолював знаменитий Міхал Рачинський: командор, відповідальний за співпрацю Польщі зі Східною і Південною Європою, викладач школи кадрів, почесний і заслужений міжнародний турист, віце-міністр спорту і туризму.

У день сходження Говерла ясніла блакитно-сріблястим покривом у сонячному сяйві і

манила у свою таємничу святковість. Минулого року вона залишилась неприступною, а цього року дозволила сміливцям зі своєї висоти роздивитись усе навколо і відчути незабганну вічність і красу гірських схилів. Урочистий мітинг на вершині було присвячено організаторами пам'яті друга та Року спорту і здоров'я. Лунала спільна молитва, Гімн України, вітання почесних гостей сходження. Академік Роман Базилевич — учасник першої «Говерляни», командор Міхал Рачинський, президент ЛОФСТ Тарас Блистів, відома туристка, інструктор Лідія Тимошенко, член президії ЛОФСТ Тарас Пахолок — вітали учасників сходження, ділились враженнями, згадували минулі походи.

Короткий відпочинок, фото на згадку і — спуск — не менш важкий, ніж сходження. Снігу багато, він уже прагне злетіти вниз потоками, але це станеться ще не скоро. Півтисячі туристів перемісили його широкою стежиною і залишили вітри й сонцю — до наступного сходження. Засмагли, змучені, але щасливі люди поспішали до Ворохти, де чекав потяг. Але по дорозі — у лісі — їх чекала ще одна спокуса... потічок, що тече з підніжжя Говерли, з якого починається Прут. Бажаючих скупатись у гірській річці шороку стає більше. Хоч води малувато, але полюпатись можна, і цією нагодою скористалось кілька десятків туристів. Враження — не передати словами! Відчуття — ейфорійні: хто купався взимку, літні купання вважає дитячою забавкою.

Вже від бази «Заросляк», з якої розпочиналось сходження, до звірогосподарства, де чекали автобуси, що відвозили людей на вокзал до потяга, багато учасників повертались з твердим переконанням взяти участь у «Говерляні — 2013!» Інші вирішили це ще раніше, дехто — думатиме цілий рік...

На традиційній вечірній урочистій лінійці, перед відправленням потяга, організатори нагородили учасників сходження. Кожен отримав посвідчення, а найбільш визначні — грамоти.

Найстаршим і наймолодшим учасникам «Говерляни — 2012» також вручили пам'ятні

дипломи. Їх отримали київські туристи Галина Попова (73 р.) та Юрій Маслов (75 р.), Стефанія Шаброва (9 р.) зі Львова, Олександр Павлів (9 р.) та Дмитро Цюлуйман (9 р.) з Соснівки. Ювілей на Говерлі відзначила майстер спорту Тетяна Путята — 70 років!

Благодійний Фонд «Еко-милосердя» з Соснівки вже дев'ятий раз з часу відновлення сходження збирає численну команду для участі в цікавому поході. До речі, найбільшу інтернаціональність події забезпечує саме команда БФ «Еко-милосердя». Цього року під крилом інструкторів фонду було 50 туристів. Серед них і ті, хто вперше приєднався до гурту, і ті, хто не раз бував на Говерлі. Ковальчук Юлія і Кузів Віра з Нетішинець вже кілька разів брали участь у «Говерляні». Туристка Любов Деркач сходила на вершину увосьме. Ще одна Любов — Денисюк — директор ЧЗШ № 9 разом з колегами була у поході четверте, як і учасники Клубу традиційного бойового мистецтва УШУ «По Чі Лам», що означає «дорогоцінний ліс» (Львів, головний інструктор Богдан Жила). Молоді люди — красиві і впевнені, захоплені ідеєю здорового способу життя, з гітарою, як істинні туристи, легко долали шлях і вселяли оптимізм тим учасникам сходження, які вперше ризикнули вирушити в гори. Це і старшокласниці з Чернігова Марічка Лозбень та Оля Латун, і соснівчанка Надія Тимошик з компанією, і музикант Назар Шийка з сестрою Надією з Великих Мостів. З Києва у команді «Еко-милосердя» взяла участь представниця фонду Олена Журочкіна разом з чоловіком Олексієм. Соснівчанка Цюлуйман Вікторія вперше піднялась на вершину разом з братом і сином...

«Говерляна — 2012» збрала гарну команду активних і закоханих у гори туристів. Наступну — ювілейну нагоду зійти на вершину організатори планують присвятити самій Говерлі. А також тим людям, які впродовж років пропагують туризм як один з чинників здорового способу життя.

Можливо, наступного разу серед учасників сходження будуть і кримчани?

Віра ОЛЕШ

ТУРИЗМ СІЛЬСЬКИЙ, ЗЕЛЕНИЙ

7-8 квітня 2012 року в Ялті пройшов семінар «Роль громадських організацій у підвищенні ефективності розвитку сільського зеленого туризму: досвід Західної України», в якому взяли участь близько 30 осіб — члени громадських організацій, власники садиб і представники органів влади АР Крим. Організатором семінару стала громадська організація «Кримський правозахисний альянс» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» у рамках програми «Схід-Захід: партнерство без кордонів».

До програми семінару увійшли виступи й відеопрезентації представників громадських організацій, які займаються розвитком сільського зеленого туризму в Криму й Західній Україні. Учасники активно обговорили проблеми двох регіонів України й поділилися шляхами їх вирішення.

За словами голови Організації громадянського суспільства територіального ген-

дерного центру «Сільська родина» Олени Бойчук (с. Каліні, Закарпатська область), головним рушійним фактором розвитку сільського туризму в регіоні є активне співробітництво із представниками місцевої влади.

«Зараз я можу сказати, що сільський зелений туризм у Закарпатському регіоні розбудовується задовільно. Не всі власники садиб або представники профільних громадських організацій знаходять спільну мову з владою. Проте я знаю кілька десятків осіб, які без проблем розбудовують сільський туризм на Закарпатті. Ще кілька років тому їхня кількість була значно меншою», — зазначила Олена Бойчук.

Голова Союзу сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Криму, голова правління «Слоу Фуд Крим» Наталя Гордешка розповіла про ситуацію із сільським зеленим туризмом у Криму й підкреслила важливість проведення подібних семінарів.

«Головною проблемою громадських організацій, що займаються розвитком сільського зеленого туризму в Криму, є інформаційний голод. Громадські організації не завжди знають про діяльність і досягнення колег. Між тим, нинішній захід показує, що ті організації, які співпрацюють, досягають більшого. Це можливість пізнати один одного ближче, ознайомитися з проектами, над якими тепер працюємо, і, звичайно

ж, знайти однодумців з усієї України», — сказала Наталя Гордешка.

На семінарі було визначено, що ключовими проблемами, які стримують розвиток туризму в Криму і на Закарпатті, є слабка інфраструктура — погані дороги, нестача фінансових ресурсів для ремонту й відновлення туристичних об'єктів (музеї, визначних пам'яток), повна відсутність кооперації між суб'єктами, що надають послуги туристичного характеру. Також учасниками семінару одностайно була під-

тримана теза, що розвиток туризму і взагалі соціально-економічний розвиток будь-якої території неможливий без розвитку декоративно-прикладного мистецтва і народних ремесел як виразників національного духу й колориту певної території.

Слід зазначити, що семінар не тільки зібрав представників різних груп, що займаються розвитком сільського зеленого туризму, але й сприяв налагодженню співпраці між представниками громадської організації «Кримський правозахисний альянс» і

Організації громадянського суспільства територіального гендерного центру «Сільська родина», які підписали Меморандум про співпрацю у сфері розвитку сільського зеленого туризму.

«Це велика честь для нашої організації. Ми з радістю готові перейняти кримський досвід і поділитися своїм — закарпатським. Проблеми скрізь однакові, тепер будемо разом шукати шляхи їх вирішення», — заявила голова центру «Сільська родина» Олена Бойчук.

10 років тому — 12 квітня 2002 р. у Пресвітеріанській лікарні в Нью-Йорку помер Юрій Володимирович Шевельов, всесвітньо відомий український славіст-мовознавець, історик української літератури, літературний і театральний критик, активний учасник діаспорного наукового та культурного життя. Професор Гарвардського, Колумбійського університетів. Іноземний член НАН України (1991). Президент Української Вільної Академії Наук у США (1959-1961 та 1981-1986 рр.). Член Американського лінгвістичного товариства, Польського інституту мистецтв і науки в США. Почесний доктор Альбертського, Люндського, Харківського університетів та Києво-Могилянської академії. Автор 17 книг, фундаментальних наукових праць: «Передісторія слов'янської мови: історична фонологія загальнослов'янської мови» (1965), «Історична фонологія української мови» (1979), «Нарис сучасної української мови» (1951).

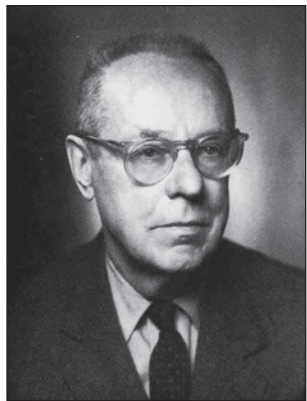
Був редактором журналу «Сучасність» у 1978-1981 роках. Після здобуття Україною незалежності кілька разів відвідував Батьківщину. У 2000 році Ю. Шевельову була присуджена Національна Шевченківська премія, яку він передав на розбудову української гімназії в Харкові, де колись навчався.

У 1954 році — до 300-літнього ювілею Переяславської угоди Юрій Шевельов написав статтю «Москва, Маросейка», у котрій визначив, які «три страшні вороги» заважають українському відродженню. Ця стаття разом з іншими кращими зразками української публіцистики увійшла до виданої нещодавно редакцією газети «День» книги «Сила м'якого знака», яку ми вже представляли нашим читачам. Ця книга — «це обнадійливі ліки від безпам'яття, манкурства, лакейства, пристосуванства, прислужництва, зрадництва (кочубеївщини), малоросійської провінційності, національної апатії та почуття неповноцінності». Власне, саме про це і йдеться у написаній понад піввіку тому статті Ю. Шевельова, яку ми, в знак пам'яті про нашого славного співвітчизника, пропонуємо увазі читачів.

Юрій
ШЕВЕЛЬОВ

МОСКВА, МАРΟΣЕЙКА

Тут, на цій московській вулиці, серед кварталу, заселеного «блінниками» (майстрами випікання московських млинців) у другій половині XVII сторіччя розташувалися двоє «подворья» — Гетьманське й Малоросійське. Тут зупинилися новоприбулі з України, і сама назва вулиці — це зіпсоване слово «Малоросейка». (Тепер Маросейка звється вул. Богдана Хмельницького). Тут відбулося чимало людських драм, і через цю вулицю прийшли ті впливи, що досить глибоко змінили російську культуру в XVII столітті. Це був той мостовий причілок, звідки після Переяслава почався наступ української культури на московську.

Великий і розмашний план культурного завоювання розлогої і військово-сильної Москви був задуманий українською інтелігенцією ще із кінця XVI століття. Не без впливу цього плану був сплнений рух літературної мови в напрямі наближення її до народної і були відновлені церковнослов'янські первинні літературні мови трудами Лаврентія Зизанія, Памви Беринди, а передусім Мелетія Смотрицького. Заради цього плану київська інтелігенція творила міт двох Росій — Малої і Великої — міт, створений передусім в Україні, — і підтримувала теорію політично-державної переємності між старим Києвом і тогочасною Московією. Заради нього переможець Москви гетьман Сагайдачний пропонував їй союз 1620 року, Лаврентій Зизаній привіз до Москви рукопис свого «Катехізісу» 1626 року, Кирило Транквіліон Ставровецький — рукопис свого «Учите-

льного евангелія» 1627 року, а митрополит Петро Могила прислав 1640 року Ігнатія Старушича із пропозицією заснувати в Москві школу — першу школу — силами українського духівництва.

Справжнє поле для діяльності відкрилося після Переяслава. Переяслав став передумовою української культурної інвазії. Харлампович підрахував, що у другій половині XVII століття в самому тільки місті Москві було сім монастирів, повністю заселених українцями й білорусинами, а один з них навіть був переданий у зв'язку з цим у відання Малоросійського приказу! Українські приходні наклали потужний відбиток на культуру тогочасної Москви. Вони в ній чимало зрушили і змінили, вони її істотно збагатили. Славнозвісна реформа патріарха Нікона, що доглибно струснула російську церквою, була фактично проведена з участю українців, виходців із Київської академії. Заснована 1685 року Московська академія, пізніше відома під назвою Слов'яно-греко-латинської, після короткого періоду, коли нею керували греки — брати Ліхуди, а потім ніхто не керував, від 1700 року фактично перейшла в українські руки. Протягом наступних 64 років вона мала 19 ректорів, із них один був грек, два — росіяни, а решта 16 — українці, вихованці Київського колегіуму. Такий був і склад викладавців.

Після смерті останнього російського патріарха Адріяна на чолі російської церкви став українець Стефан Яворський. У період 1700-1762 рр., за підрахунком того ж Харламповича, в Росії на чисто російських землях було 70 єпископів-українців. Були часи, коли російська церква була цілком в українських руках. Не забуваймо, що в XVII сторіччі церква раз у раз означала культуру, а культура — церкву. Нове, доти нечуване впливалося в консервативну Москву через Малоросійське подворья на Маросейці.

Не з легким серцем ішла українська інтелігенція у Москву. Вона добре зна-

ла, що таке Москва. «Катехізіс» Лаврентія Зизанія видали, але з страху перед можливими ересями без титульної сторінки. «Учительне евангеліє» Кирила Ставровецького засудили за ересі й спалили. Ще була свіжа пам'ять про перші десятиріччя XVII століття, коли українських священників і ченців не вважали за охрищенних і силоміць христили в друге, своїм звичаєм. Ще 1632 року з нагоди прибуття групи українських ченців був виданий наказ: «А в церковь их не пушать, а пенія слушать в трапезе или в паперти, а святыни им никакие не давать и крестом воздвизательным не благословлять и ко образом не прикладываться». У 1652 році, за два роки перед Переяславом, чужинців виселено з Москви до Німецької слободи, а малоросіянин — це ж було для тогочасної Москви те саме, що литвин, що поляк, що іноземець взагалі.

Сучасник писав 1666 року: «Малоросам і смерть не така страшна, як відслання до Москви». Дмитрові Тупталові виклик до Москви коштував нервової хвороби. Стефан Яворський, призначений бути Рязанським єпископом, утік був із Донського монастиря в Москві, де його потім тримали під наглядом. І далі люди почували себе чужими у чужому московському світі, чужими до самої смерті. Навіть Теофан Прокопович, близький співробітник Петра I, головний ідеолог новонародженої російської імперії, навіть він у передсмертні дні підсумовував своє життя:

*Ні з яких сторін світа не видно,
Все ненастьє,
Ніт і надежди,
О многобідно
Мое щастье.*

Многобідне щастя — чи можна влучніше оцінити щастя людини, що досягла найвищих верховин суспільної драбини, — що їй задрять, — але вона почуває себе кінець кінцем усім і всьому чужою...

Було б хибно зводити цей рух до шукання кар'єри. Це був також ідеологічний рух. Що таке Москва, — знали, і все-таки пішли на Переяслав і все-таки рушали до Москви. Рушали,

може, саме тому, що усвідомлювали, наскільки нижчий був той культурний і побутовий рівень, що на ньому стояла Москва. Бо це було, чи принаймні здавалося, передумовою можливості завоювати Москву. Переяслав у перспективі трьох сторіч уявляється нам початком великої трагедії. Це слушно. Але в умовах 1654 року не був із кончею закладений розвиток тільки в цьому напрямі. Навпаки, сучасникам Переяслава здавався вихідним пунктом для великої експансії. Нічого майже не втративши політично, — адже Україна зберігала цілковиту внутрішню незалежність і майже цілковиту незалежність зовнішніх зносин, — умови зобов'язували її тільки прийняти Московського воеводу й залого до Києва і повідомити Москву про посольс-

ології.

Поза цією суб'єктивно-ідеологічною стороною справа мала об'єктивну, історичну сторону. Я сказав: XVII сторіччя було в ідеології добою універсальності, фактично — воно було добою ставання національних держав. Нова держава постає тільки в перемозі над своїми сусідами. Згадаймо ставання Німеччини вже у XIX сторіччі. Для об'єднання німецьких земель були потрібні війни на півдні, півночі й заході. «І на чотири боки шаблі». Україна Богдана Хмельницького мала подолати щонайменше Польщу, Туреччину й Москву. Вона це здійснювала. Військово вона змагалася з Польщею й Туреччиною. Було актом державного розуму спробувати скорити Москву іншими методами. Коли ми говоримо про нашу сучас-

навіть до того, що просила дати на гетьмана «боярина великоросійських людей»? Комплекс Кочубеївщини — і тільки він — уможливив Москві здобувати чимраз більше позицій в Україні. Розрив цього комплексу змусив Мазепу до суворой конспірації, що не дала йому змоги військово підготуватися до бою під Полтавою. Бій під Полтавою виграв Росії не Петро I, а українські Кочубеї. Само зрозуміло, Петро й Росія влучно використали це, як використовували всі подібні нагоди, що їх не бракувало. Про причини самого комплексу Кочубеївщини хай говорять історики й психологи. Він живе й досі.

Культурно Переяслав став початком поразки з глибоких причин. Культурне завоювання переможеною нацією нації-переможця в

принципі можливе. Колись подолана римськими легіонами Греція завоювала культурно Рим. Германці в Італії, Франції, Іспанії були культурно завойовані Римом, наслідком чого є сучасні романські народи. Передумовою для культурного завоювання нації-переможця є, однак, культурна перевага переможеної нації на всьому полі бою, себто в усій культурі. Цієї передумови бракувало українській культурі XVII сторіччя.

Доба бароко — одна із золотих діб нашої культури. Архітектурні споруди Мазепи, проповіді того часу, початки театру, різьба й малярство, початки гравюри — лишилися у сторіччях, вони і в наш час впливають на українське мистецтво. Однак вони мали свою стелю. Українська культура доби бароко була суто церковна. Культура була при церкві, і церква означала культуру.

Поки так було і в Росії, українська культура була в наступі. Ми бачили, що вона завоювала церкву, мовно-богословську освіту й науку, зв'язані з релігією мистецтва. Та цього було мало для XVIII сторіччя — доби секуляризації науки, мистецтва, культури в цілому.

Невідомий художник. 1654 р. Богдан Хмельницький виголошує промову у Переяславі. Гравюра. 1880-ті рр. (Ілюстрація з книги «3 Української старовини», Київ, «Мистецтво», 1991 р.)

Європа вже не жила церковною культурою, Петро І іще використовував Яворського й Прокоповича як діячів церкви. Але він уже дивився на Захід, щоб укрести звідти потрібні йому елементи нової технічної культури. Потай вирушає він до «литорів», перодягнений теслею, щоб опанувати секрети техніки. У наш час ці функції виконують люди нижчих рангів, але сук лишлася та сама: використати технічну культуру Заходу для зміцнення варварських основ своєї держави. Серед «птахів гнізда Петрового» ми знайдемо чимало німців, чимало росіян, але не українців. Бій під Полтавою Петрові виграли українські Кочубеї. Але Петро справді виграв бій на культурному фронті тим, що він відгородив Україну від Заходу. Зв'язок ішов через новозасноване вікно в Європу, а радше пролаз — Санкт-Петербурх, не через Київ. У Києві тим часом лишили Академію більш менш як вона була. Вона була безпечна. Хто не йде вперед, відстає. Відставання було безнадійне. Тоді як російська культура свою церковну сторону доповнювала новою, технічно-світською, українська лишалася на старому місці. Так вона ставала старомодною. Старомодність означає смішність. Смішність убиває культуру.

Остання постань цієї культури в її незайманому вигляді був у 1760-х роках Арсеній Мацієвич, єпископ Ростовський. Він із дивовижною впертістю боронить програму справу — незалежність церкви від держави. Для нього світ обмежений рамками церковного життя. Смішний, надокучливий, він на домагання Катерини II стає перед суд єпископів, його засуджують до ув'язнення в монастир, але він не вгамується й там. І 1767 року його переводять до таллінської фортеці, де він доживає віку, позбавлений навіть власного ім'я. Наказом Катерини в'язня іменують Андрій Враль. Відгомони переяславської концепції українського культурного наступу на Росію лунають і геть пізніше. Хіба що інше — трагедія Гоголя, що пішов завойовувати Росію для українського морального кодексу, для українського розуміння мистецтва, чие мораліте про мертві душі було пласко сприйняте різними Белінськими як облічальна література, чий «Вибрані місця із листування з друзями», куди Гоголь уклав усю свою душу, були висміяні й несприйняті? І тому — природний вислід трагічного непорозуміння — спалення Гоголем його рукопису і майже самоспалення — так близько від Маросейки, у Москві на Нікітському бульварі, і так близько до двохсотих роковин Переяслава — в лютому 1852 року.

Або на початку революції

спроба українських комуністів «влитися» в російську суттю комуністичну партію, щоб «розлитися й залити» її? Завжди те саме — універсалістична концепція, надія на свої сили, на свою перевагу, обмеженість цієї переваги тим провінціальним станом, у якому перебуває або в якому тримають Україну, — і поразка, і трагедія.

Але в глибині найбільшої поразки, коли Україна втратила рештки політичної незалежності, коли літературною мовою України стала російська, що нею писали, скажімо, Капніст і автор «Історії Русів», що нею намагався писати Скворорода, — тоді починається перегляд переяславської концепції. Капніст починає його протестом проти російської держави в ім'я української людини:

«Под игом тяжкия державы потоками льют пот кровавий и зляе смерти жизнь ведут».

«Історія Русів» відроджує елементи українського державництва. Приходить Шевченко, що синтезує ці елементи, споює їх з новим універсалізмом — кпироло-методівський панславизм із центром у Києві (всакий здоровий рух хоче набрати рис універсалізму, питання тільки в тому, щоб заради цього не жертвувати своїм власним). Подальшу історію вже знають читачі, вона пишеться щодня далі.

Три страшні вороги українського відродження — Москва, український провінціалізм і комплекс Кочубейщини — живуть і сьогодні. Запекла ненависть Михайла Драгоманова не знищила українського провінціалізму. Запекла ненависть Дмитра Донцова не знищила Москви. Запекла ненависть В'ячеслава Липинського не знищила комплексу Кочубейщини. Сьогодні вони панують, і вони урочисто справляють ювілей Переяслава.

Москва підкреслює «русско-украинские культурные связи». Не будемо їх заперечувати. Вони були і є. Хіба солдати по два боки лінії фронту не пов'язані між собою? Вони зв'язані на життя і смерть. Історія культурних зв'язків між Україною і Росією — це історія великої і ще не закінченої війни. Як усяка війна, вона знає наступ і відступ, знає перекинчиків і полонених. Історію цієї війни треба вивчати. Чому б не видати солідну збірку праць про українсько-російські культурні зв'язки як вони були, а не як їх препарує Москва чи наш власний провінціалізм?

Ми не маємо підстав святкувати Переяслав. Він став початком великої трагедії народу і безлічі індивідуальних трагедій. Але ми не маємо підстав і соромитися Переяслава. Він мусів бути, він показав наші хиби, але він показав і глибину нашої життєвості.

Сьогодні роковини Переяслава святкують вороги України. Я пригадую: 1913 року вся Росія урочисто відзначала тристалиття дому Романових. Голосно і бучно. Що сталося з домом Романових за чотири роки по тому — всім відомо.

Бостон, 1954

ВИДАТНИЙ ІСТОРИК УКРАЇНСЬКОЇ МЕДИЦИНИ

(ДО СЛАВНОГО 90-РІЧЧЯ ПАВЛА ПУНДІЯ)

На світліні поважне й сильної волі обличчя, високе й розумне, зосереджено задумані очі, наповнені великими знаннями і досвідом, вселяють надію, що ця людина напише нам іще одну книгу про історію української медицини у світовому вимірі. Ще здалеку впізнаємо близьке і знайоме обличчя знаменитого доктора із Чикаго, сумлінного громадського діяча, історика української національної медицини — пана Павла Пундія. Так, це справді великий володар української медичної документалістики і найстаранніший збирач її, перший упорядник українського медичного національного архіву у світі за межами України і перший завідувач його при Українському лікарському товаристві Північної Америки (УЛТПА). Крім того, доктор Павло Пундія відомий нам як організатор і директор унікальної бібліотеки УЛТПА, фундатор і видавець численних збірників про історичні події та про діяльність визначних українських лікарів.

Павло Пундія не тільки історик, а й публіцист, активний доповідач і скарбник УЛТПА. У «Лікарському віснику» УЛТПА № 1 (126) за 1992 р. Юліан Мовчан пише: «Українське лікарське товариство Північної Америки задоволене, що має такого архіваря, хоч на ділі він є щось більше: він — історик українського руху, що так дуже цінне, бо треба записати в історію роль також українських лікарів у наших визвольних змаганнях». Тут автор мав на увазі діяльність українських лікарів у Січових стрільцях, УНР, ЗУНР, УГА, УПА. Адже «вчитель, лікар, священник були першими інтелігентами, які несли українському трудівникові просвіту, знання, віру», — пише проф. Я. Ганіткевич, — пише проф. Я. Ганіткевич у передмові до першого тому книги доктора П. Пундія «Українські лікарі». І це правило відоме на наших землях, як закон, ще з далеких Трипільських часів українського національного культурного розвитку.

Упродовж усього свого світового віку доктор Павло Пундія пильно і дбайливо стежить і підкується вихованням молодих кадрів українських лікарів. Він щедро популяризує їхню діяльність у своїх публіцистичних та історичних статтях, усього заохочує їх до цього найбільш людського фаху. Бо в сучасних молодих американців поширюється острах до лікарської посади через строгі закони, що передбачають велику відповідальність лікаря перед державою за вчинені помилки в лікуванні, котрі могли би спричинити втрату працездатності пацієнта на тривалий час.

Світове медичне українство з приємною радістю зустріло книгу Павла Пундія (бібліографічний довідник) «Визначні українські лікарі Західної України та діячів». Проте найвеличнійшою книгою є тритомна праця «Українські лікарі», головним редактором якої є професор Ярослав Ганіткевич. Перший том вийшов у Львові у 1994 році із описом 428 українських лікарів. Три томи охоплюють усього понад 1500 поданих опрацювань про внесок українських лікарів у розвиток медичної справи та інших галузей культури. Тут багато є прізвищ лікарів, що полягли у визвольних змаганнях УНР, ЗУНР, УПА, а також за мурами ГПУ, НКВД і концтаборів ГУЛАГу. Над цією книгою автор працював не одне десятиліття. І тільки завдяки особливо позитивним якостям самого автора, високодисциплінованому і вимогливому ставленню не тільки до ближніх своїх, але й до самого себе у світовій історії зберігатиметься майже цілісність великої, вагомої, всебічної, барвистої та глибоко патріотичної історії про самовіддану жертвність українських лікарів найвищої ідеї кожного українця — ідеї визволення рідного краю з неволі. Жодна нація світу не знає такої великої кількості полеглих за свою незалежність, яких зазнала Україна. І цю трагічну сторінку нашої держави разом із величавим народом зобразив автор у своїй, здавалося б, нейтральній за духом праці «Українські лікарі».

Скільки було нечувано унікальних подвигів самопожертви чи відданої патріотичної праці на добровільній засаді задля порятунку рідного народу чи задля появи хоч би маленької усмішки у райдужному промінні сльоз радости на змореному обличчі в довгождану хвилину вільної волі для найбільш знищеної у світі України. Вчена рада Львівського державного медичного університету визнала д-ра Павла Пундія почесним професором за його заслуги перед українською медичною історичною культурою.

Народився доктор у професор Павло Пундія 14 квітня 1922 року в с. Косів Чортківського району на Тернопільщині в родині доброго селянина, енергійного господаря і чесного парафіянина. Від батька перейняв розумну наполегливість, силу волі та вмиле витрачання вільного часу. Такі позитивні домашні умови сприяли юнакові відмінно закінчити станіславську українську гімназію, осягнути патріотичне бажання якнайшвидше здобути належне знання й почати допо-

магати рідному народові добути волю й засвітитись Україні в колі вільних народів світу, щиро працювати на святій землі на славу Божу, для злого добробуту, прикрашаючи рідне довкілля новими здобутками розумної краси.

Після блискучої здачі матури в гімназії 1942 року юнак вступає до Львівського медичного університету. Опиняється в Німеччині, в м. Ерлангені, де й завершує вивчення медичної науки в 1949

році. В той час у його родині народжується третя дитина — син Андрій. Скрута була тоді по всій Німеччині, а в молодій сім'ї особливо, та завдяки дружині Дарії всі нестатки вдалося подолати і виїхати в Америку.

Якось, шукаючи роботу, зайшов в університетський шпиталь у Нью-Гейвен (Коннектикут), де молодому лікарю — батькові трьох дітей, спочатку відмовили, але потім запропонували «місце на кухні». Пізніше про той найважчий стан у своєму житті доктор згадує: «І так я став на кухні горшки мити. Мию їх, мию, а піг з лоба стираю...» Виявляється, що така прикра наруга над молодим лікарем була навмисним випробувальним уроком для впізнання людської гідності і виявлення міри порядності й суспільної цінності даної людини. Вистачило двох тижнів такої переповни, як Пундієві запропонували чергування у шпиталі в Лонг Айленд, а згодом у «Юніті госпіталі» в Брукліні. Проте вінець прикрасило шасливе складання американських медичних іспитів у Чикаго навесні 1953 року — дозвіл (ліцензія) на працю повноправного лікаря у США. Незабаром прийняли на посаду залізничного лікаря, звідки вже й пішов на пенсію.

Як видно із даного життєпису, це людина божественного терпіння й залізної волі та виняткового вміння виходити зі скрути на чужині, де було так важко здобути всебічну повагу, пошану й найвищий ступінь ученого,

професора, чужими мовами навчатися стільки років і не забувати рідної — української. Більше того, дві дочки й два сина вивчилися також на лікарів у чужомовному оточенні, але досконало володіють рідною українською мовою. Такий заряд свідомого патріотизму вартий всебічного наслідування навіть на материковій Україні. Так виглядає високий ступінь зразкового і свідомого українця, котрий своїм прикладом поважає тисячі інших.

Україна пишається такими людьми, як доктор Павло Пундія.

А квітуча весна Павла Пундія — найбільший, найвиразніший і найсвятіший приклад для виховання української молоді в яскравому дусі українського патріотизму та відданості українській ідеї як основного визначення життєвої мети. Тієї великої мети вірного сина України, що освітлювала щоденно яскравим світлом людську свідомість у далекій чужині й продовжувала пробуджувати розум і кликати до праці на славу рідного краю.

Професор П. Пундія з відчуттям повної відповідальності завжди ставить усі справи перед міжнародним правом сучасності, що тільки одокументована діяльність людини чи спільноти є справжньою діяльністю для історії, для науки, для життя поколінь. Інакше, то виявиться звичайним миготінням маленьких тіней, що залишає після себе недоторканий легіт безжарного повітря. Цю життєву філософію достатньо засвоїв наш ювіляр. А тому без гучних слів і найменших вихвалень він і нині за столом щоденної скромної, спокійної, але широкій титанічній праці, праці для Бога, для України, для українців та української правдивої медицини, якій пан Павло Пундія присвятив усе життя для збереження величного музейного храму над праісторією української медичної науки. А це величезна заслуга для українського лікаря на нинішній день.

Чи не було би доцільно належно оцінити невному працю професора Павла Пундія і спорудити йому прижиттєвий пам'ятник у Тернополі чи на його малій батьківщині на 90-річний ювілей славного життя як дарунок від велими вдячних українських лікарів. Чи не пора? Чи мало українських лікарів із капіталом? Тож поспішаймо.

А поки що побажаємо ювілярові міцного здоров'я, великого шастя із Божим благословенням, розкішної радості від натхненної праці, від улюблених дітей, від Бога святого і добрих людей. Нехай рідна земля розносить славу по всьому світу, а мила Україна розлогим голосом щоденно співатиме молитву і «Многая літа».

Василь КОБИЛЮХ,
краснавець

м. Львів

ЖУРНАЛ «ДНІПРО» — У КНИЗІ РЕКОРДІВ УКРАЇНИ

5 квітня 2012 року літературно-художній журнал «Дніпро» було занесено до Книги рекордів України у зв'язку зі встановленням нового рекорду. Часопис у категорії «Видавництво» визнано найдавнішим літературно-художнім журналом сучасних україномовних авторів: цього року журнал «Дніпро» відзначає своє 85-ліття.

Часопис постійно видається з 1927 року. Свого часу журнал очолювали такі видатні українські письменники, як Павло Усенко, Андрій Малишко, Володимир Бровченко, Олександр Підсуха, Володимир Коломієць. Серед них три Герої України — Микола Руденко, Юрій Мушкетик, Борис Олійник. Уже 28 років головним редактором «Дніпра» є Микола Луків — відомий український поет (на фото). Павло Тичина, Максим Рильський, Олександр Довженко, Олесь Гончар, Григорій Тютюнник, Ліна Костенко, Іван Драч, Володимир Дрозд — нескінченний перелік відомих українських авторів, які пов'язали свою долю з журналом «Дніпро», публікуючи в ньому свої твори та збагачуючи україномовну культурну спадщину.

**ПРОЗАЙК
МОЛОДИЙ,
ОБДАРОВАНИЙ,
ОБНАДІЙЛИВИЙ**

Шановні читачі, шанувальники художнього літературного слова, сьогодні ми хочемо ознайомити вас з творчістю молодого письменника Олени Довгань.

Народилася Олена 5 вересня 1984 року в м. Черкаси. Закінчила Черкаський комерційний технікум. Нині вона — студентка Інституту педагогічної освіти, соціальної роботи та мистецтва Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Олена Довгань — член обласного літературного об'єднання імені Василя Симоненка, учасниця наради молодих літераторів у Коктебелі (2006 р.). Її твори друкувалися на сторінках газет і колективних збірників. А нещодавно в одному з черкаських видавництв побачила світ її перша книга новел «Побачення блакитної сукні».

За оцінкою письменниці Людмили Тараненко, «новели Олени Довгань можна без перебільшення назвати явищем сучасної молодого української літератури». З цими словами не можна не погодитись. Останнім часом видається чимало творів молодих авторів, однак не всякий з них може схвилювати читача так, як стилі, лаконічні, емоційні новели Олени Довгань.

Авторка — дитина великого міста, обласного центру, отож і герої її новел — жителі мегаполіса. Вони різні за вдачею, характером, вчинками, такі, якими за своєю суттю і мають бути прості смертні.

Наприклад, Ліза з новели «Киця» — хитра, як кішечка, але ж і підступна та мстива, яка не прощає давніх образ, завданих їй колись близькою людиною. Ліка з новели «Побачення блакитної сукні» добирає собі друзів, скоріше, не за їхньою душею, а за зовнішнім виглядом, за одягом. Героїня новели «У день Валентина» віддає перевагу тому, хто «готовий дарувати нове прекрасне життя шоміті, а не дрібниці-дурниці в якийсь там День святого Валентина...»

Авторка не заглиблюється в опис зовнішніх подій, не вдається до деталізації побутових реалій. Її більше хвилює психологічний стан героїв новел, їхнє бачення світу, в якому вони живуть, люди, котрі їх оточують. І це автори в більшості вдається.

Новели Олени Довгань читаються легко і з інтересом. Вони несуть у собі смислове навантаження, часом вони інтригуючі, а вчинки їхніх персонажів — непередбачувані. Авторка — не багатослівна. В її новелах «словам тісно, а думкам просторо». Мова новел — добірна, красива, чиста, без жаргонів, без отієї, нині чомусь модної «ненормативної лексики», без матюччя, нині дуже поширеного в творах деяких ровесників Олени.

Олена Довгань — обдарований і обнадійливий прозаїк. Віряться, що вона ще не раз порадує читачів своїми гарними творами.

Пропонуємо вашій увазі, шановні читачі, новели Олени Довгань з її першої книги «Побачення блакитної сукні».

Данило КОНОНЕНКО

МІЙ КІТ

*У мене нові шпалери,
У мене нове життя,
І тільки одна проблема:
Мій кіт за тобою скучив.*

Олег Романенко

— Тепер ми тут житимемо! — сказала я, оглядаючи убогу маленьку квартиру. Потім сіла на табуретку посеред кімнати і почала детальніше роздивлятися наше нове помешкання.

— У мого kota алергія на зелені шпалери. Доведеться робити ремонт, — сказала.

— Ремонт, — зітхнув у відповідь.

— А килими доведеться познімати, бо вони збуджують мого kota, — додала я.

— Збуджують? — здивувався ти.

— Магнітолу ми комусь подаруємо. Мурчик не любить гучних звуків.

— Гучних звуків? — прозрівав ти.

А ще я зробила висновок, що, окрім цього, тобі слід пом'якшити постільну білизну, бо мій кіт спить лише на свіжій. Та й книжкову полицю треба прибити десь на стелі або взагалі викинути, адже Мурчик неграмотний і його дратують книжки. Але найважливіше я залишила наостанок.

— Мій кіт, — сказала, — непривчений ходити в пісок, тому ми будемо прибирати за ним по черзі. Один раз ти, а інший — я.

— Прибирати?! — як навіжений, кричав ти.

— А ти неохайний? — у свою чергу запитала я. І, не дочекавшись відповіді, пішла геть, бо наступної миті ти почав кричати, що заведеш ротвейлера, вівчарку і буль-тер'єра водночас, якщо з нами житиме мій кіт.

Минув тиждень. У мене нове життя, я зовсім забула про тебе і твою вбогу квартиру. Не згадую твої ніжні обійми й цілунки. Не читаю ночами Джека Лондона, якого ти любиш. І не зітхаю, коли дивлюся на твої фотокартки.

Але от біда. За тобою сумує мій кіт, адже він полюбив зелені шпалери, книжки та гучні звуки і став абсолютно байдужим до килимів, а крім того, почав ходити в пісок, тому нам треба обов'язково помиритися, бо я не могу бачити те, як страждає, сумуючи за тобою, мій кіт.

**ПОБАЧЕННЯ
БЛАКИТНОЇ СУКНІ**

Блакитна сукня, що висіла в шафі, хотіла бути одягненою: «Моя господиня Ліка піде сьогодні на побачення», — раділа вона, мріючи про вихід у світ.

Тиждень тому сукня продавалася у вітрині дорогого магазину. І перехожі зупинили захоплені погляди саме на ній. А рік тому сукні не існувало. Хіба що перші замальовки лежали в папці видатного дизайнера. Спершу вона була задумана як вечірня, але згодом був спрощений фасон та додано декілька елементів.

На годиннику була вже п'ята вечора, а Ліка не поспішала одягати своє блакитне вбрання. Вона металася кімнатою в махровому халаті із бігудями на голові.

Сергій, із яким вона мала йти, був найсимпатичнішим хлопцем у школі. Ліка прокручувала в уяві ту мить, коли вони увійдуть до нічного клубу і однокласниці повітришають очі на новий прикид та на її кавалера. І коли дівчина прийде у понеділок до школи, ніхто вже більше не посміє дивитися на неї зверхньо.

Ліці залишалося тільки одягнути сукню та нафарбувати губи. Хлопець мав прийти за півгодини. Але за мить у двері подзвонили. Швидко побігла відчиняти. На порозі стояв Сергій.

— Ще не збралася? Чому в халаті? Ти бачила, котра година?

— Вибач, — сказала Ліка, намагаючись зобразити хриплий голос. — Я застудилася і нікуди сьогодні не піду.

— Тоді бувай. Лікуйся, — здивувався хлопець і пішов.

А Ліка, увійшовши до кімнати, заплакала. Вона не могла собі дозволити піти із Сергієм на побачення, адже однокласниці тицяли б на них пальцем у нічному клубі. А потім сміялися б із того, що вона — у модному блакитному вбранні, а він — у спортивному костюмі.

Олена ДОВГАНЬ

«ПОБАЧЕННЯ БЛАКИТНОЇ СУКНІ»

тивному костюмі. «Я занадто гарна, аби бути поруч з Сергієвим одягом. Ми ніколи не пасуватимемо одне одному», — подумала сукня. А Ліка заплакала голосніше, злісно кинувши її на підлогу.

ЧЕКАННЯ

А раптом хтось згадає, що у вас вдома закінчився хліб і тебе пошлють до найближчого магазину... А раптом ти почнеш задихатися у своїй просторій квартирі й вийдеш на вулицю подихати повітрям...

Я сиділа і чекала біля твого під'їзду, сподіваючись на оце «а раптом». Ти не прийшов, бо не знав, що я призначила тобі побачення. А я чекала, і в мене завмирало серце від кожного перехожого, що заходив чи виходив із твого під'їзду. До мене ледь долинала розмова двох закоханих, що стояли на балконі другого поверху, не помічаючи мене. Я тихо мріяла, що й ми так будемо розмовляти, коли зустрінемося. Але сьогодні я тебе не дочекалась.

Тому наступного дня я подумала знову «а раптом», і пішла чекати до твого під'їзду. Твої сусіди уже почали позирати на мене дивними поглядами. А вчорашні закохані знову таємниче шепотілися на балконі другого поверху. Чіпляючись поглядом за кожного перехожого, я мріяла побачити лише тебе. Тому й чекала.

Але раптом з'явився ти, ніжно посміхнувшись, запитав:

— Що ти тут робиш? Зовсім змерзла. Ходімо, вип'ємо чаю.

Ти повів мене у кав'ярню за рогом і посадив за найзручніший столик.

Наступної години я змушена була нюхати твій дешевий дезодорант і слухати неприємні анекдоти сторічної давності, які ти зовсім не вмів розповідати. Того вечора я таки не стрималася і, розсміявшись тобі в обличчя, обізвала дурнем.

Адже тобі ніколи не зрозуміти, як мені подобалося підслуховувати чужі розмови, із

завмираючим серцем спостерігати за перехожими, сидяти під твоїм під'їздом, вигадувати собі різні «а раптом» і просто чекати.

КРОКОДИЛ

Розпускала та змотувала в кучерявий клубок один із доказів вини — зелений свєтр. Поки на моїх зап'ястях не клацнули наручники. Вже через півгодини я сиділа в кабінеті слідчого.

— Розповідай, — сказав він.

— Як ти, скориставшись службовим становищем, влаштувала погром у кабінеті пана К. Навіщо подряпала лінолеум, перекинула три вазони із квітами, пожмакала важливі папери?

— Розумієте, я спочатку не знала, що К. любить тварин, — почала розповідь.

Слідчий грюкнув кулаком об стіл, крикнучи:

— Кажі лише те, що стосується справи.

— А ви слухайте, — промовила. — Я кохала К. Але він постійно рівно о сьомій вечора починав поспішати додому, мотивуючи тим, що на нього вдома чекає крокодил.

— Крокодил? — здивувався слідчий. — Який такий крокодил?

— Не перебивайте, — рішуче сказала я.

— А крокодил бридкий та зелений. Він поважно почав походжати кімнатою, коли К. затримувався хоча б на п'ять хвилин. Він жував килими, невдоволено махав хвостом...

— Його звички не мають значення, — перебив мене слідчий. — Розкажи краще про свєтр.

І він кинув переді мною кучерявий клубок та напіврозпушений зелений свєтр.

— Розумієте, того вечора я захотіла стати схожою на крокодила К. Тому, одягнувши цей зелений свєтр, руками, ніби хвостом, позвивала з підвіконня вазони...

— Розумію, — перебив знову мене слідчий. — Отже, погром у кабінеті ти влаштувала, наслідуючи крокодила, який належить пану К.

— Ото ж бо і воно, — погодилася.

— Проте навіщо тобі захотілося бути схожою на того зеленого бридкого крокодила?

— Він читав книжки йому вголос. Він водив його до найкращих ресторанів. А мене не жалів.

— Ресторанів? — здивувався слідчий. Я заплакала.

Наступного дня відмовилася від своїх свідчень, а К. забрав заяву, сказавши, що погром у кабінеті — це прикре непорозуміння. На моїх зап'ястях розстебнули наручники. Я вибачилася, він дозволив далі працювати його секретаркою. Ми знову почали зустрічатися.

Проте шодня, як стрілка годинника добігала сьомої вечора, К., як і раніше, починав поспішати додому, мотивуючи тим, що на нього вдома очікує Крокодил.

ПРОЩАННЯ

Марія Левченко акуратно на рожевому квадратному папірці написала перелік із трьох імен тих, із ким мала попрощатися. З Валею і Наталкою, подругами дитинства, можна було попрощатися сьогодні, а з Максимом... Вчора Марія посварилася з ним через звичайну дрібницю, яка чомусь дуже образила

самолюбство коханого. Тепер він навіть не відповідав на її телефонні дзвінки, а Марію другий день душили сльози.

З подругами було прощатися нелегко, і вони ніби не зрозуміли, що Марія зникає назавжди. Дорогою додому вона дістала з кишені своєї білої шубки перелік, де двоє імен були вже викреслені. І написавши поряд з іменем коханого слово «прощання», впакувала рожевий папірець у конверт, на якому задалегідь була написана адреса Максима. Кинула своє послання до поштової скриньки.

Зайшовши востаннє у свій під'їзд, Марія востаннє відчинила ключем свої двері та, попивши востаннє у своїй кімнаті чай, вийшла на балкон. І обійнявши поглядом пейзаж Дніпра, який так любила спостерігати з дев'ятого поверху багато років, прошепотіла: «Прощай».

Конверт з переліком Максим одержав через два дні. Прочитавши з жахом біля свого імені те слово, він усе зрозумів і подумав: «Невже Марійка наклала на себе руки? Мені здавалось, що вона, як ніхто інший любила життя».

Максим згадав, як минулої зими, коли в нього було ба-

Ліза замовкла, а мені здалося, що земля пливе під ногами і ніби настає Армагедон. Я спочатку не міг збагнути суті її слів, а потім, наче риба у воді, намагався розтулити рота і не міг видавити із себе ні звуку. Лише через півхвилини хриплим, ледь чутним голосом спромігся запитати: «Чому?»

Моя подруга зашепотіла: — Спочатку мені було боляче. Я хотіла забути, та не змогла. Кожної ночі ти приходив уві сні, а потім я ненавиділа кожну крихту в тобі, кожну хвилину, яку ми були разом.

Вона замовкла, а потім додала ніжно-ніжно:

— Твоя киця стала дорослою кішкою, а тварин ображати не можна, тим паче кицьок. Адже вони невдячні і, як відомо, злопам'ятні.

І тут я зрозумів, що ця Лізу я знаю давним-давно, просто за життєвими труднощами і численними закоханостями спомин про неї загубився у глибині пам'яті. Цей погляд, голос, посмішка та сміх — як двадцять років тому у моєї давньої знайомої дівчинки.

З нею я познайомився в парку, що навпроти мого будинку. Вона сиділа на гілці

височезного дуба, дивлячись зверхньо на перехожих. Я також пройшов би бездумно повз неї, але щось у цій дівчинці вдарило блискавкою по струнах мого чутливого серця і змусило зупинитися.

Вона була навіть не дуже симпатичною. Таке собі дівча із сіруватою зовнішністю. Руде, як у лисиці, волосся, зв'язане у два милі хвостики, а на щоках — ластовиння, ніби палкі поцілунки яскравого сонця. І досі не знаю, що саме приваблювало мене у цій маленькій рудоволосій принцесі, яку, як виявилось, звали Лізюю.

Потім ми почали зустрічатися. Ліза дарувала мені все те кохання, яке встигло зародитися у її крихітному серці. Адже я був у неї першим хлопцем і, немає сенсу тримати у таємниці, чоловіком також. Коли за добру м'яку вдачу я називав її кицею, в ту мить, здавалось, душа моєї дівчинки починала тихо муркотіти. Усе ж таки через три місяці мені набридли наші несерйозні стосунки, які, я вважав, не мали майбутнього, і зрештою, рано чи пізно були приречені на знати краху.

Тиснули батьки, що вже час мати власну родину. І тоді одного ранку, коли зателефонувала Ліза, я їй пояснив, що усе закінчено. Бо подальші стосунки будуть нелогічними, тому що заважає велика різниця у віці. Лізі було тоді чотирнадцять, а мені пішов двадцять п'ятий рік. Згодом, через півроку, я одружився зі своєю колишньою однокласницею...

За вікном розпочалася злива. Я сидів за столом, і споглядаючи лексику мені скроні. Ліза пішла з півхвилини тому, без зайвих слів і сліз. Я визирнув у вікно і побачив, як уся мокра, гордо піднявши голову, йде вона, ця бездушна тварюка, величною ходою в ритм краплинної дощу.

Я не виню зараз Лізу, адже зрозумів, що тварин ображати не можна. Особливо, якщо цей звір — кішка.

ПРОШУ СЛОВА!

**ЗАМОРОЗИЛИ
І «ВІДМОРОЗИЛИСЯ?»**

22 березня 2012 року в селі Уютному Сакського району відбулися збори громади села, на яких звітував голова сільської ради О. Л. Русецький за 2011 рік. Більшу частину свого звіту він оперував цифрами, а не фактами виконання своїх передвиборних обіцянок. Не буду вдаватися у звіт, а зупинюся на кількох виступах і запитаннях громадян села.

Депутат сільської ради М. Г. Журавківський у своєму виступі запитав: «Як ви, пане голово, прореагували на критичний матеріал із газети «Сакський об'єктив» під рубрикою «Чому не «уютно» в Уютному?» Пан Русецький відповів: «Я на чорну пресу не реаую! Там усе неправда». Люди загули на ознаку незгоди. Суть критики на адресу голови полягає в наступному.

Мешканці багатопверхових будинків у селі Уютному сільською і районною владами були кинуті напризволяще, коли більше тижня знаходились без світла, тепла, отже, і затишку в своїх холодних квартирах через ушкодження електрокабелю під час лютих морозів. А справа в невизначеності щодо власності житла.

5 липня 2010 року Сакська міжрайонна прокуратура надіслала припис для усунення порушень Закону про дотримання вимог законодавства, що регулює порядок безоплатної передачі у комунальну власність об'єктів житлового фонду: житлових багатопверхових будинків у с. Уютному, що знаходяться на балансі

збанкрутілого колективного сільгоспідприємства ім. Горького, бо нібито саме через це і байдуже сільській владі до «чужаків»-мешканців цих будинків. Тож і купляти кабель за 25 тис. грн. довелося самим потерпілим.

Минув майже рік, і 4.04.2011 р. на моє звернення до Сакської прокуратури надійшла відповідь міжрайонного прокурора, радника юстиції О. А. Маркіна, в якій йшлося про інформацію виконаному Уютненській сільській раді, згідно з якою на даний момент ведеться робота з підписання актів приймання-передачі будинків у комунальну власність, яке буде завершено до 15.04.2011 р. Але пройшов ще рік, і нічого не зрушилось в цьому наболілому для жителів питанні. Всі потерпають від відключення електроенергії, газу (торік було відключено від газу на 8 місяців два будинки по вул. Кірова). Вина за це лягає на голову Русецького, який не виконав Припис районного прокурора, обійшовшись черговою відпискою в надії, що допоки передача не здійснена, багатопверхівками займатися не обов'язково.

Зараз триває місячник з очищення міст і сіл Криму від сміття під назвою «Чистий Крим». Йшлося на сільських зборах і про це болюче для жителів мікрорайону питання. Уютне оголошено Верховною Радою АРК курортною зоною. Але через сміття не підтверджує цього статусу. На півтора кілометри в різні боки село завалене непотребом.

Щодо всього цього і прозвучала критика на сільських зборах на адресу голови О. Л. Русецького. А що далі? Чи матиме вона результат?

Борис КОЛОТЮК, ветеран праці, дитина війни
с. Уютне Сакського району

Років двадцять тому мені пощастило побувати у короткотерміновому відрядженні до В'єтнаму. Головним завданням відрядження було ознайомлення з організацією в'єтнамського нафтогазовидобування. Але після цієї поїздки я вже уважно стежив, як розвивається ця країна. Ще у ті далекі 90-ті роки минулого століття мене вразила дорога-автобан з дворядним рухом автомобілів від Хошиміна до Ханоя, збудована австралійською компанією, на якій не було жодного (!) браку. Вразило і те, що вздовж усієї дороги від Хошиміна до Вунгтау (а це приблизно 350 км) ми бачили сільські будівлі європейського типу, ошатні, красиві архітектурно. Під час поїздки лише одну сільську хату ми побачили під комишовим дахом.

У Вунгтау відбувалось безперервне будівництво вілл. Ми побачили, як самовіддано працюють в'єтнамці — від сходу до заходу сонця, бо з заходом сонця настає суцільна тропічна темрява. Де б ми не були у В'єтнамі, ми чули англійську мову — у школах, в Ханойському інституті нафти і газу, в магазинах. Хоча раніше всі в'єтнамці володіли французькою мовою, бо В'єтнам більше ста років був колонією Франції. На моє здивування запитання, як же вони, переживши американське бомбардування своєї території, хімічну війну, стали активно вивчати англійську мову, почув у відповідь: «Це два сатани — один у Вашингтоні, другий у Москві випробували над нашим народом, що з їхньої зброї є міцнішим. А коли встановили це, то й війну припинили. А мову нашому народу треба знати, бо технічний прогрес йде через англійську мову».

Тому в'єтнамці велику увагу приділяли і приділяють вивченню англійської (та інших мов) своїм підростаючим поколінням, адже більше 10 % їхньої молоді навчається в Англії, США, Канаді, Росії, Україні та й в інших європейських країнах. Чи не тому близько 10 %

бюджетних коштів ще тоді в'єтнамський уряд спрямовував на освіту?

В'єтнамці сповідують християнство і буддизм. І нема між ними ніякої ворожнечі, поряд стоять християнські і буддистські храми, монастирі.

У ті часи в'єтнамці працювали і в неділю, виділяючи на рік лише 6 святкових днів, включаючи державні і релігійні. У недільні дні вони присвячували лише дві години на богослужіння, решту часу — роботі.

В'єтнам пережив жорстоку війну

**У В'ЄТНАМУ
Є ЧОМУ
ПОВЧИТИСЯ**

між Півднем та Північчю своєї країни. Багато людей загинуло, ще більше стало каліками. Але нас здивувало, що ніде не було калік, жебраків, ми бачили інвалідів в ошатних ручних або механізованих візках і, як це не здається неймовірно, у чистому одязі.

В'єтнам більше тисячі років перебував під владою Китаю, але китайцям не вдалося їх асимілювати. В'єтнамці зберегли свою мову, традиції. Вони не корилися ні китайським, ні французьким колонізаторам. У В'єтнамі живуть більше 80 мільйонів громадян, з них близько 30 % — китайці, лаосці, камбоджійці. Але законами цієї країни заборонено будь-які афіші, вуличні написи, що були б написані не по-в'єтнамськи. Спілкування, освіта для всіх громадян обов'язково в'єтнамською мовою. Для всіх інших народностей держава не забороняє вивчення своїх рідних мов, знання історії свого народу, культури і традицій. Але це уже за власний рахунок.

Кожна країна береже свої таємниці. Але у В'єтнамі мені було дозволено відвідати свердловину

на родовищі «Білий тигр», зробити фотографії, відеозйомку і навіть прикордонники при виїзді з В'єтнаму дозволили вивезти касети з відео, які і тепер показують студентам Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Годі увияти собі щось подібне з української сторони, бо отримати іноземцю, хоча б тому ж в'єтнамцю, дозвіл на відвідання наших бурових не лише на морі, а й на суші, практично неможливо. Хоча там справжніх секретів ні від кого нема.

Ще один різючий в'єтнамський факт, який, можливо, пояснює, чому у цій країні не приживається корупція. Нас перед від'їздом прийняв керівник «В'єтсвпетро», маленького зросту (близько 160 см) чоловік, який пережив війну Півночі з Півднем, був членом В'єтнамської комуністичної партії, членом Уряду В'єтнаму. Розмова була дуже цікавою та повчальною для нас. Не називаю прізвище цієї людини, бо доля його була трагічною: його прилюдно розстріляли, коли виявилось, що при ремонті обладнання в Малайзії були «відкати», тобто використані завищені ціни на ремонт чи закупівлю бурового обладнання.

Ось такі спогади про давню поїзду. Зазначу, що відтоді В'єтнам швидкими темпами розвивається, нарощує видобування нафти з шельфу Південно-Китайського моря.

Багато в'єтнамців навчаються в Україні, вчать добре, чекають повернення на свою землю, знають, що їм потрібні ґрунтовні знання, а не лише дипломи. Думаю собі, а хіба немає чому українцям повчитися у цього роботяшого, завзятого народу?

Роман ЯРЕМІЙЧУК, доктор технічних наук, професор, дійсний член Наукового товариства ім. Шевченка
м. Сімферополь

**«СВІТЛИЦЮ» ЧИТАЙТЕ —
НОУТБУК ВИГРАВАЙТЕ!**

Доброго дня, шановна редакціє! Ми, учні 6 класу Славнівської ЗОШ Роздольненського району, зацікавились конкурсом, оголошеним вашою (і нашою!) газетою. Нашою — пишемо тому, що в нашому кабінеті зберігаються всі номери газети «Кримська світлиця» з 2001 року. Є у нас і етнографічний куточок, де зберігається багато різноманітних експонатів старовини. А ще в нашому кабінеті витає дух першої команди «Славно-віт», яка колись привезла із вашого конкурсу перший комп'ютер у школу, на який дивитись приходили учні всіх класів по черзі.

Тепер у нашій школі є два комп'ютерних класи. У декого із учнів є і вдома комп'ютери чи ноутбуки. В нашому класі навчається

12 учнів з трьох сіл. Ми всі дуже дружні, і, як каже наш класний керівник Євдокія Григорівна, — добрі. Правда, з успішністю не так усе гладенько, але ми стараємось. Так кажуть про нас всі вчителі.

А ще ми дуже активні, бо беремо участь у всіх позакласних заходах, що проводяться в нашій школі. От тільки у багатьох з нас вдома немає комп'ютерів. Причин не будемо описувати. А так хотілося б, щоб кожен із нас мав можливість вільно спілкуватися з такою розумною технікою. А як би вона нам допомогла при підготовці до класних годин, позашкільних заходів та й у підготовці до уроків!

Ось так ми помріяли і вирішили взяти участь у цьому конкурсі. Правда, страшно вато, але бажан-

ня перемогти і здобути омріяний приз долає страх!

**З повагою,
учні 6 класу Славнівської загальноосвітньої школи Роздольненського району АРК**

Славнівські школярі надіслали вже дві відповіді на конкурсні запитання (із зрозумілих причин друкувати їх ми зараз не будемо). Беріть приклад, шановні читачі, потенційні конкурсант і майбутні переможці нашого унікального (а де ще такий є?) газетного мовно-літературно-історично-пісенно-комп'ютерного конкурсу! Ось перед вами ноутбук, придбаний завдяки благодійній допомозі, яку надали організаторам інтелектуального змагання підприємець Віталій Осадчий із Севастополя, Василь Стефанюк із Сімферополя (товариство «Україна-Світ») і Громадська організація «Фронт Змін» у Криму. Його треба виграти! І зробити це не так складно, як, мо-

же, декому здається: читайте «Кримську світлицю», відповідайте на запитання, які публікуватимуться на її сторінках, набирайте призиви бали. Десять найактивніших учасників, хто цих балів набере найбільше, візьмуть участь у фінальній грі, де й вирішиться доля ноутбука та інших призів.

Запитання будуть всякі. Не дуже сподівайтесь на Інтернет — навіть там усіх відповідей не знайдете. А от постійні читачі «Світлиці» будуть у виграві, бо на сторінках нашої газети відповіді на ці запитання знайти буде легше, ніж у Вікіпедії!

Тож продовжуємо наш

двадцяти найпопулярніших, найзнаніших українських пісень. Які це пісні — назвіть їх (бачте, як вигідно бути нашим постійним читачем!) або напишіть свої варіанти найсильнішої «двадцятки». Скільки ваших відповідей співпаде з «народним» варіантом — стільки й балів заробите.

Третє запитання — пісенно-фотографічне. Кілька років тому наш читач Микола Йосипович Москаленко опублікував у «Світлиці» спогади про свою «неформальну» зустріч з відомим українським співаком, що й зафіксовано на фото (унизу). Впізнайте, хто цей співак і де він на фото? (Звертаємо увагу славнівських школярів, що вони не вказали, праворуч чи ліворуч на фото цей співак — а це ж додаткові бали!)

- Четверте запитання (5 очок за точну відповідь).**
З афіші якої культурної установи Львова, Криму, Києва чи Донецька (а може, і самої Москви) списано цей репертуар? (Рік 2012-й!)
- 26.02 19:00 Концерт Сергія Пенкіна
  - 01.03 19:00 Елена Ваєна
  - 03.03 19:00 Концерт «Единственная»
  - 05.03 19:00 Лариса Доліна
  - 06.03 19:00 Ріко Санчез
  - 08.03 19:00 Деміс Руссос
  - 09.03 19:00 Стас Михайлов
  - 15.03 19:00 Стас Михайлов
  - 16.03 19:00 25-річчя дитячого нар. худ. колективу спортивно-танцювального ансамблю «Пульс»
  - 17.03 19:00 Стас Михайлов
  - 20.03 19:00 Концерт, присвячений до дня 1 квітня
  - 21.03 19:00 Московский государственный академический театр танца «Гель»
  - 22.03 19:00 Алессандро Сафіна
  - 25.03 19:00 Вітас
  - 27.03 19:00 Ізраїльський балет «Панова»
  - 28.03 19:00 Концерт Ірини Алєгрової
  - 29.03 19:00 Концерт Ірини Алєгрової
  - 31.03 19:00 Японські барабанщики

Чекаємо ваших відповідей — але не відкладайте їх у довгу скриню, бо будуть й інші запитання!

МАЙОР СОКОЛОВ МАВ УСЕ, МАЙОР СОКОЛЮК – НІЧОГО...

Ми вже писали про Євгена Грицяка, одного з керівників Норильського повстання (1953). Зараз він мешкає в селі Устя Снятинського району Івано-Франківської області. Це відома і шанована не лише серед політв'язнів людина. Він і для аполітичних людей цікавий уже хоча б тим, що в сталінських таборах став йогомом. Це й допомогло Євгену Степановичу вижити в ув'язненні, бо органи КДБ мали намір знищити його ще в 1959 році. Робили це непомітно, підси-парку шось до їжі. Навіть відомий лікар-травник Василь Кархут (він також тоді відбував строк), не приховуючи правди, поставив молодому ще Євгену найгірший діагноз. Та все ж, його і надзвичайна сила волі українця виявилися сильнішою зброєю, ніж підступи каральних органів. Євгену Грицяку вже 85, він надовго пережив своїх мучителів і цим ще раз довів життєву силу українства. Відпочинок випадає рідко, бо тепер активно працює над книгою спогадів. Його пресовані страдницькі літа є такою скарбницею життєвого досвіду, що кожна сторінка — на вагу золота! Неабияку цінність становлять і роздуми про сучасне та минуле.

— Пане Євгене, в таборах ви зустрічалися з людьми багатьох національностей, мали час придивитися і до земляків. Які риси українців вам подобалися, а які ні?

— Хороших рис було багато, але бракувало духу солідарності. Це меншою мірою стосувалося ідейних борців за волю України. Такі були прикладом для в'язнів інших національностей. Але якщо говорити про інших, то відразу впадали у вічі недоліки. Скажімо, певна анархічність — це якщо порівнювати нас із німцями чи японцями. Наведу приклад з історії: син запорізької землі, талановитий народний полководець Нестор Махно воював з Петлюрою, за що отримав орден від більшовиків. А що було б, якби вони діяли спільно? Якщо порівнювати українців з євреями, то ми традиційно пасивніші. Потім що пасивність намагаємось якось компенсувати радикальством, але це не завжди дає добрі плоди... У XX столітті — під впливом практики більшовизму у нас поширилося пристосування. Коли я сидів у Іркутській тюрмі, то нас обслуговував хлопчина, який говорив з українським акцентом. Видавав нам мило, носив одяг на термічну обробку. Строк мав невеликий,

Азії. Пригадую сержанта родом з Алма-Ати, який добре розмовляв українською, був авторитетом для бійців. Це було в 1945 році, коли я ще воював на фронті. Ми з ним тоді говорили: «За кого гинемо? Одне з одним воюємо, а свою армію створити нема духу...»

— Це був натяк на УПА?

— Так. Я на той час уже мав добру ідеологічну підготовку, бо ще в роки окупації став членом ОУН. А ось звідки в нього була така висока національна свідомість? Мене вона приємно вражала, прикро, що я не мав права розкритися.

— Одним словом, резерви у нас були...

— Безумовно! Часто згадую капітана Червоної Армії на прізвище Білокудренко. По-знайомилися в 1954 році в таборі «Озерний», що поблизу Тайшета. Білокудренко був кубанським козаком, але тягнувся до українців, вважав їх «своїми». Звичайно, в таборах ми намагалися боротися за душу кожного українця: сибірського, алмаатинського, кубанського... Водночас толерантно ставилися до представників інших національностей, і це ними цінувалося.

— У таборах ви контактували з російськими в'язнями? Вони розуміли національні прагнення українців?

— «Політичні», може, й розуміли, але залишалися при своїй думці. Розвала імперії вони не хотіли, вважали, що Союз треба зберегти.

— Отже, діалог з росіянами був неможливий?

— У мене склалися такі враження, що вони не розуміли тієї прірви, яка розділяла росіян та решту народів імперії. Красномовним є такий випадок. У 1959 році я п'ять місяців провів у одиночній камері Івано-Франківської в'язниці. За три дні до відправки звідти до мене підса-

дили людину, яка відразу здалася дуже знайомою... В'язень привітався російською: «Здравствуйте!» Де ж я його бачив? Та ж фігура, та ж військова виправка... Ось тільки обличчя ніби трохи постаріло... Нарешті впізнав: та це ж замполіт полку, в якому я служив ще в 1949 році, тобто 10 років тому! «Ви — майор Соколов? — питаю. «Да», — здивовано відповів новий співкамерник. Коли встановили факт нашого знайомства, я нагадав йому, як виступав на інспекторських перевірках, — тоді я був добре підготовленим солдатом, бо регулярно читав «Правду». Він також пригадав мене. Проте великої дружби у нас не вийшло. Я знав, що політичних і кримінальних ніколи не поселяють в одній камері. Недовго думаючи, я прямо у вічі сказав майору: «Ви сюди потрапили з відома КДБ? Колишній політрук походить, походить по камері, а потім і каже: «Да. Но об этом я расскажу завтра». Очевидно, Соколов не міг зібратися з думками, зосередитись. А наступного дня сам почав розмову. Розповів, що коли Хрушов скоротив армію, йому вдалося влаштуватися в якійсь будівельній організації завклядом. Окрім того, був ще секретарем парторганізації. Все було б непогано, але якось, спокусившись на легкий заробіток, Соколов загнав «наліво» машину шиферу і... потрапив до тюрми. Перебування в цій установі багато що змінило в свідомості колишнього замполіта. Він сказав, що раніше відверто зневажав зеків, але коли сам потрапив у халепу, то почав дивитися на них іншими очима. Зрозумів, що це не такі вже й погані люди... А стосовно мене йому сказали: «В камері сидит крупный заключенный...» Про нашу спільну службу в одному

полку йому не сказали, а може, й самі не знали про цей факт. Пообіцяли, що коли Соколов дізнається шось цінне про мене, то йому скоротять термін, а потім, коли вийде на волю, відновлять у партії.

— Думаєте, зробили б це?

— А чому б і ні? Могли б і зробити, якби допоміг. Бо довів би, що «свой парень!» Так ось, коли всі крапки над «і» були розставлені, я запитав політрука, як він дивиться на радянську владу. Чи так само, як у 1949 році, коли проводив політнавчання? Соколов трохи подумав, а потім сказав, що бачить багато недоліків, але головний напрямок партії схвалює. Бо є, мовляв, рівність між людьми, є справедливість, та й національне питання вирішене остаточно... Тут уже я не витривав: «Для вас остаточно, а для мене не остаточно!» Підвів його до вікна камери і кажу: «Ось, бачите — вулиця Чапаєва, а он та, друга, — Червоноармійська, а між ними вузький провулочок Шевченка... То це і є

ваше «справедливе вирішення» національного питання? На Прикарпатті російський майор Соколов має все: вулиці, школи, садочки, газети, книги... А ось майор Соколюк — у Рязані чи в Брянську не має нічого свого. Мене така «рівність» не влаштує, тому я й надалі буду боротися!» Коли я звільнився у 1964 році, то вулиця Червоноармійська вже була перейменована у вулицю Шевченка. Може, нашу розмову записували, або Соколов, який уважно мене слухав, у своїй доповідній написав про це. Отже, партійні ідеологи якоюсь мірою намагалися врахувати реалії. Прикро, що прості росіяни залишалися дивовижно «непросвітленими», вони не розуміли нашого болю. Але тепер, в умовах незалежної України, порозумітися з росіянами значно легше, адже багато з них вже знають справжню нашу історію, розуміють наші прагнення. Цілком закономірно, що друзів тепер стало більше, а ворогів — менше.

Сергій ЛАЩЕНКО

(Продовження. Поч. у № 14)

Костянтин Ушинський, педагог; 1824-1871 рр.:

«Кожному народові призначено відігравати в історії свою особливу роль. І якщо він забув цю роль, то повинен піти зі сцени: він більше не потрібен».

«Поки жива мова в устах народу, до того часу живий і народ».

Леонід Глібов, байкар, поет-лірик; 1827-1883 рр.:

«Дурний порядок — дурне й діло».

Михайло Старицький, письменник, драматург, громадський і театральний діяч; 1840-1904 рр.:

«Живеш на Україні,

То знай її мову».

«Ми всіх пригорнули б до серця охоче,

Якби нам хоч трохи свободи!»

«Угору стяг! Хай кат шаліє, Хай стисне нас, але на мить, Бо іскру ту святу, що тліє, Несила ворогу згасить».

Панас Мирний, письменник, громадський діяч; 1849-1920 рр.:

«Немає єдності — чорт має й волі!»

«З добрими, то й у миру, а з лихими — коли їх не вкладаєш, то вони тебе уложать».

Іван Франко, письменник, громадський діяч; 1856-1916 рр.:

«Народ, що не шанує своїх великих людей, не варт звання освіченого народу».

«Хто твердить — люблю свій народ, а не виконує своїх обов'язків перед ним, — той твердить лож».

«Все, що йде поза рамки нації, се або фарисейство людей, що інтер-національними ідеалами раді би

прикрити свої змагання до панування однієї нації над другою, або хворобливий сентименталізм фантастів, що раді би широкими «вселюдськими» фразами покрити своє духовне відчуження від рідної нації».

Борис Грінченко, письменник, лексикограф, громадський діяч; 1863-1910 рр.:

«Кинути роботу для рідного краю і піти на роботу до його гнобителів... єсть справжньою цілковитою зрадою».

АФОРИЗМ – ЯК ЗАСІБ УКРАЇНСЬКОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ

«Ще не вмерла Україна, Але може вмерти: Ви самі її, ледачі, Ведете до смерті».

«Зло від своїх найтяжче уражає».

«Як мала у тебе сила, То з гуртом єднайся ти: Вкупі більше зробиш діла, Швидше дійдеш до мети».

Павло Грабовський, перекладач, поет, громадський діяч; 1864-1902 рр.:

«Рідна мова на чужині Ще милішою стає».

«Мало нас, та се — дарма; Міцна віра рушить скали... Там загибелі нема, Кому світять ідеали!»

Леся Українка, поетеса, драматург, громадський діяч; 1871-1913 рр.:

«Солодка хвала від ворога на полі бою, та не в полоні».

«Права без обов'язків — то сваволя».

«Не поет, хто забуває Про страшні народні рани,

Щоб собі на вільні руки Золоті надіть кайдани».

Микола Міхновський, адвокат, засновник Української революційної партії, публіцист, громадський і військовий діяч; 1873-1924 рр.:

«Народ має право жити, коли він має силу жити».

«Одна єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від гір Кавказьких аж по Кавказькі».

«Як не можна спинити річку, що, зламавши кригу навесні, бурхливо несеться до моря, так не можна

спинити націю, що ламає свої кайдани, прокинувшись до життя».

«Ми сильні нашою любов'ю до України!»

Симон Петлюра, Голова Уряду УНР, Головий Отаман Армії УНР, публіцист; 1877-1926 рр.:

«Держава — понад партії, нація — понад класи!»

«Наша сила — в єдності, а порука успіху наших змагань — в державній слухняності».

«Шлях звільнення кожної нації густо кропиться кров'ю».

«Вірність є основою не лише родинного життя».

В'ячеслав Липинський, філософ, історик, дипломат; 1882-1931 рр.:

«Без власної держави нема й не може бути нації української».

«Нації, де переважають «нейтральні»... неминуче засуджені на смерть і рабство».

«Нації творяться перемогами або нещастями, психологічно спільни-

ми для всіх членів одного національного колективу».

«Кожне національне відродження починається з відродження еліти».

«Не можуть вести когось за собою ті, що не мають ніяких внутрішніх даних на те, щоб самих себе повести».

«Держави здобуваються тільки спільним, організованим зусиллям, а не «популярністю серед народу», з якої можна дуже добре жити і без власної держави».

Дмитро Донцов, публіцист, громадський діяч; 1883-1973 рр.:

«Найбільш гнітять того, хто найменше вимагає».

«Пророків, які з дому неволі вказують народу великі шляхи визволення, чекає каміння і хрест».

Павло Тичина, поет; 1891-1967 рр.:

«Де грози падають, там райдуги встають».

«Нам треба голосу Тараса».

Микола Куліш, драматург; 1892-1937 рр.:

«На московському кумачі України самостійної не вишити!»

«Хоч ярмо й червоним стане, а ярмом не перестане!»

«Подумай, що скажуть на тому світі діди й прадіди наші, почувши, що ти міняєш прізвище».

Юліан Вассиян, публіцист, громадський діяч; 1894-1953 рр.:

«Дорога до Бога веде через Батьківщину».

«Шлях політичного визволення веде через зламання в собі від'ємних рис».

«Ми стали нацією і не можемо вже думати й прагнути інакше, ніж думає і чинить державна нація. Будучність і ціль нації лежать в ній самій».

Яків Гальчевський, військовий діяч, письменник; 1894-1943 рр.:

«Що нам потрібно? Не губити зв'язку з предками і думати про своїх нащадків».

«Півзасобами в нападі ворога не переможеш».

«В боротьбі сентиментів немає».

«Сильні народи не святкують своїх поразок, лише — перемоги».

Олександр Довженко, письменник, кінорежисер; 1894-1956 рр.:

«Тільки сміхом можна беззлбно знищити зло».

«Не пролив ти крові ворога в грізну лиху годину, проллеш батькову і братову проллеш!»

«Народ, що не знає своєї історії, є народ сліпців».

Євген Маланюк, поет, літературознавець; 1897-1968 рр.:

«Наша національна проблема — брак почуття ієрархії».

«Як в нації вождя нема, Тоді вожді її поети».

Володимир Державин, перекладач, літературознавець; 1899-1964 рр.:

«Держава, що є багатша за своїх громадян, є ворожим культурі чинником».

«Кожен режим гине насамперед через самоотруєння власною пропагандою, яка була первісно призначена для мас».

(Продовження в наступному номері)

УВАГА: КОНКУРС!

«МЕНІ ТРИНАДЦЯТИЙ МИНАЛО...»

До 13-річчя кримської дитячої газети «Джерельце» під Шевченковим гаслом «Мені тринадцятий минало...» оголошується **творчий конкурс серед юних читачів** — школярів Криму і всієї України. Надсилайте на адресу редакції (звичайною або електронною поштою) ваші **літературні, поетичні, публіцистичні твори** — на будь-які теми, які могли б бути надрукованими в дитячій газеті. Компетентне журі, яке очолює незмінний шеф-редактор «Джерельця» Данило Андрійович Кононенко, оцінить і відбере кращі творчі доробки, автори яких отримають шанс вибороти суперприз (**розкладний велосипед!**) та інші нагороди.

Крім творчих завдань, будуть й цілком конкретні, за які нараховуватимуться додаткові бали. Ось два з них:
— КОЛИ ВИЙШОВ ПЕРШИЙ НОМЕР «ДЖЕРЕЛЬЦЯ»?
— ХТО, НА ВАШУ ДУМКУ, НАДАВ ДЛЯ ПЕРЕМОЖЦЯ КОНКУРСУ У «ДЖЕРЕЛЬЦІ» ГОЛОВНИЙ ПРИЗ — ВЕЛОСИПЕД?
 Чекаємо на ваші відповіді, вірші, оповідання, репортажі, новели, статті. Творіть! Дерзайте! Перемагайте!

МАЛІЖАНИ ІЗ СОНЯЧНОЇ ДОЛИНИ

Вже кілька років поспіль у Сонячнодолинській школі, що поблизу м. Судака, працює відділення Малої академії літератури і журналістики (скорочено МАЛІЖ), котре очолює вчителька української мови та літератури Ніна Павлівна Острейко. І працює на славу!

Шороку Сонячнодолинські маліжани їздять на творчі змагання «Рекітське сузір'я», які відбуваються в мальовничому селі Рекіти, презентують там свої літературно-мистецькі програми, присвячені культурним традиціям представників різних національностей, котрі населяють Крим і, зокрема, село Сонячна Долина, привозять звідти почесні нагороди і призові місця, а головне, повертаються духовно збагачені, натхненні творчим запалом, окрилені широкою дружбою з багатьма учасниками того незабутнього розмаїтого Рекітського фестивалю.

А вдома, в Криму, у своїй Сонячнодолинській школі, під незабутнім враженням побаченого і пережитого, одержавши великий заряд творчості, пишуть вірші і невеличкі прозові твори, присвячені Україні, своєму Криму, тим чарівним місцям і добрим ширим людям, з якими вони зустрічалися в карпатському краї.

Та й як же їм не писати, не творити, адже ж і їхня наставниця, керівник відділення МАЛІЖ Ніна Павлівна й сама творча людина — пише вірші, гарно вишиває, тим самим схиляючи й своїх вихованців до творчості, підтримуючи в них дух патріотизму і дружби «поміж народами всіма», до чого свого часу закликав усіх нас поет-класик Павло Тичина.

«Джерельце» не раз розповідало про цей дружний, творчий колектив маліжан з Сонячнодолинської школи, про їхні творчі поїздки по Україні і за її межами, знайомило з творчим ужином вихованців Ніни Павлівни Острейко.

Сьогодні «Джерельце» знову вносить на суд читачів творчість членів МАЛІЖ і запрошує й інших дітей до творчої співпраці. «Джерельце» чекає ваших творів, друзі!

МАЛІЖ

МАЛІЖ допомагає розвиватись, МАЛІЖ дає натхнення нам усім, МАЛІЖ — можливість нам пізнати, Що вся Земля —

то батьківський наш дім.

Що всі народи — браття, і тому Повинні жити в єдності і мирі, Вклоняться землі своїй милій. І дому поклоняться одному. Всі багатства,

що дала природа-мати, Береги і множити невпинно. І завжди повинні пам'ятати, Що найцінніше —

то життя людини. МАЛІЖ єднає нації й народи! МАЛІЖ — тут кріпке дружба і любов!

МАЛІЖ — кожен з нас є неповторний! До зустрічі Рекіти знов і знов!
Сергій БАКЛАЖОВ, 5 кл.

ВЕСНА

В двері весна постукала — Навколо розтанув сніг. В річці крига захлопала І березень став на поріг. Додому птахи прилетіли, Пролісок в лісі зацвів. На гілочках бруньки загомоніли, Квітець про це розповів. Лагідно гріє сонечко, Травицею вкрилась земля. Сіла бджілка на віконечко, — Травень усіх звеселя. Так затишно й люблю мені, Милуються люди красою, Завжди так буває весною У рідній моїй стороні.

Емінетотай КУРТАСАНОВА, 8 кл.

ПОТІЧОК

Прокинулося все в Криму — прийшла весна. Розквітлі квіти, зазеленіли схили, Я в горах потічок знайшла, — В ущелині він так шумів бурливо. Спускався по крутих стежках, Тернисту прокладав дорогу. Йому каміння перетнуло шлях — Просив у всіх він допомоги. Допомогла й потічку, Розчистила йому дорогу, Із влячністю помчався він До моря Чорного додому.

Настя ГРЕБЕНЮК, 8 кл.

МІЙ РІДНИЙ КРАЙ

Мій рідний край — півострів Крим — Прекрасний і єдиний! В Криму живе моя сім'я — Моя це Батьківщина! Люблю я скель стрімкий політ І моря синь бездонну, Піщаний берег золотий, Що вигнувся, мов корона. Ліси зелені на горі, Тінисті, запашні, І кипариси вздовж доріг — Застиглі вартові. Чарівний Крим, тобі в віках Бажаю процвітати! І всіх запрошую лише В Криму відпочивати!

Аніфе ІБРАІМОВА, 8 кл.
 Сонячна Долина, АР Крим

У Лаврі

НЕЗАБУТНЯ МАНДРІВКА

Наш класний керівник запропонувала зібратися та поїхати цього року на весняних канікулах до Києва. Ми та наші батьки з радістю підтримали цю ідею. Вирішили ми організуватися двома класами — 6-А (це ми) і 6-Б. Так розпочалася підготовка до нашої першої мандрівки.

Галина Олександрівна розповіла нам, що взяти з собою із речей, їжі, ще багато інших дрібниць, а також правила поведінки у різних місцях та ситуаціях. Вона дуже хвилювалася за нас, адже така довготривала і далека поїздка для нас — вперше. Ось, нарешті, настав цей день — 25 березня. Усі збирають валізи, сумки, рюкзаки. Увечері ми зустрілися на залізничному вокзалі. Батьків чомусь зібралося навіть більше, ніж дітей. Ми були радісні, батьки — схвильовані. Потім занесли речі до вагона. Коли поїзд рушив, ми почали махати у вікна нашим батькам. А ті, з одного боку, хвилювалися, а з іншого, — раділи, що зможуть кілька днів відпочити від нас.

Далі почалося переодягання, жар-

натхненною виявилася екскурсія по святих місцях.

А потім ми поїхали до теплового готелю, який гостинно прийняв нас. Втомлені, змучені, але щасливі і задоволені.

На другий день у нас була пішохідна прогулянка. Поснідали і поїхали на Майдан Незалежності. На вулиці йшов сніг, було дуже холодно. І ми вирішили спуститися у «Глобус» — підземний торговельний центр. Розглядали ціни, купували сувеніри. А на обід — ми знову у «Пузатій хаті».

А потім була екскурсія до зоологічного музею. І серед виставлених там тварин-експонатів ми, на диво, побачили такі знайомі обличчя, дуже схожі на деякого з наших однокласників. Далі ми поїхали на площу Богдана Хмельницького, де знаходиться славнозвісна Софія Київська, збудована ще Ярославом Мудрим. Підійшли ще й до Михайлівського собору. А за ним — фонтан бажань, у який ми кинули монетки і кожен думав про здійснення своїх мрій та бажань. Ще каталися на фунікулері — це канатно-рейкова дорога.

На третій день поїхали ми у село Пирогово. Це

В Пирогово

ти, смачна вечеря, передана в дорогу батьками. Потім ми довго застидали собі поліції-ліжка. Добре, що Галина Олександрівна та Альона Валеріївна уміють добре стрибати з полиці на полицю та допомагати нам стелитися! Але ж нам зовсім не хотілося спати. Ми дивилися у вікно, грали, розмовляли, фотографувалися. Нікому не було сумно, ніхто не відчував себе самотнім.

На ранок ми приїхали у Київ. Нас уже чекав на Південному вокзалі новенький білий автобус, який 3 години возив нас столицею, показуючи визначні та цікаві місця. У нас було дві зупинки. Перша — біля пам'ятника трьом братам: Кию, Щеку та Хориву та їхній сестрі Либідь — засновникам міста Києва. Друга зупинка — Володимирський собор із височенними, урочистими блакитними куполами.

На обід вирушили ми у кафе «Пузата хата», що на страви багата. Найліше досхоchu! А потім ми поїхали у Києво-Печерську Лавру. Кожен купив собі там свічку і спустився у печеру, де знаходяться моші святих. Цікавою, захоплюючою та

музей народної архітектури просто неба. Надзвичайно цікаве місце. Багато справжніх українських хатиночок XVII-XIX століть, вишитих рушників, витворів народного мистецтва. Навіть чудова старовинна діюча церква із зеленими куполами. Дуже цікаво було зайти у будівлю школи XIX ст. — велику, старовинну, холодну і сіру. У Пирогово працюють майстри з різних регіонів України.

На жаль, погода була холодна. Ми змерзли, зголодніли і з радістю помчали з України XIX століття у нашу сучасну привітну і теплу «Пузату хату». Пообідавши, ми відвідали ще Музей води, прогулялися до резиденції Президента України, розглянули будинок з химерами, сфотографувалися напроти Верховної Ради України. А потім проїхали востаннє на метро до вокзалу, де на нас уже чекав потяг № 28 Київ — Севастополь.

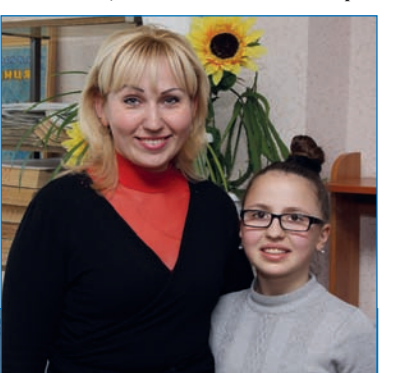
Поїзд рушив. Ми залишали столицю — у душах наших залишався Київ. А ще був шемкий присмак суму від того, що закінчується наша екскурсія, пригоди, канікули. За ці декілька днів ми ще більше зріднилися, стали однією дружною сім'єю. Ми навчилися їздити у поїзді, в метро, відповідати один за одного, ділитися.

Вийшовши з вагона наступного ранку у Сімферополі, я не хотіла вірити, що наша подорож закінчилася. Я впевнена, що ця поїздка — перша, незабутня, захоплююча — залишиться надовго в нашій пам'яті та серцях.

А ще — у нас є плани на майбутнє. Ми мріємо умотити наших класних керівників повести нас наступної зими підкоряти Карпати.

Р. S. Хочемо висловити величезну подяку нашим класним керівникам Вороніній Галині Олександрівні та Гуроревій Альоні Валеріївній, а також нашим батькам за цей чудовий подарунок для нас на весняних канікулах.

Олександра ТАБУНЩИКОВА, учениця 6-А класу Навчально-реабілітаційного центру для дітей з порушенням зору, переможниця конкурсів «Ми — діти твої, Україно!», «Змагаємось за нове життя!», «3 любов'ю до Кобзаря»

А це я з Галиною Олександрівною!

Біля Золотих воріт

Президента, на жаль, не застали...

МАЛІЖани із Сонячної Долини

СВІТЛО ДОБРА І ЛЮБОВІ

Сьогодні піде мова про відому співачку Тетяну Барткову, якій судилося понад десятиріччя представляти творче обличчя Військово-Морських Сил України. Мало хто із молодих співаків так довго зміг би утримати свій публічний імідж на гребені популярності. Постійна творча праця Тетяни Барткової, її самоствердження та поступ викликають повагу і зацікавлення, кожен її виступ неперевершений. Коротко зупинись на її біографії і творчому доробку.

Народилася 9 листопада 1972 року в мальовничому Рівненському краї. Батько, Олександр Маркович, майстер спорту з боротьби, а мама, Тамара Яківна, входила в число кращих співачок України, блискуча виконавиця народних пісень. Її енергії, ніжності і теплоти вистачало на все. Працювала Тамара Яківна солісткою вокально-хореографічного ансамблю «Льонок» Житомирської філармонії, Державного академічного Волинського народного хору під керівництвом народного артиста України Анатолія Шашкевича, у Волинській філармонії, де разом з нею співали Василь Зінкевич, Назарій Яремчук, Олександр Серов і тріо Мареничів. Тож донька Тетянка виховувалась на чарівних звуках і мелодійних піснях мами.

Чотирирічну Тетянку Тамара Яківна вивела на сцену з піснею «Зима», і була горда з того, що доньці палко аплодували. Так розпочалась мистецька дорога. Вже тоді дівчинка твердо вирішила бути артисткою.

Минали роки. Тетянці западали в душу і сумні, і веселі народні пісні. Вони допомогли відшукати ту стежину, яка привела до здійснення мрії. В шість років її віддали в музичну школу. Талановита дівчинка вчилася грати не тільки на скрипці, а й на фортепіано, співала під власний акомпанемент. Звичайно, вона дуже мріяла про кар'єру співачки і для неї незабутними стали перші гастролі їхнього сімейного дуєту. Спочатку до Ужгорода, а потім до Москви Тетянку запросили з матір'ю виконувати пісні рівненських авторів — поета М. Зиткіна і композитора Б. Забути «А над річкою Горинню» та О. Смика і Б. Забути «Яблуневі зливи». В той час Тетяна навчалася у 5 класі.

У 1992 році вона закінчила музичне училище, в 1997 році — Рівненський державний інститут культури та мистецтв. Талановита дівчина розпочала свою кар'єру на сцені актрисою драми Рівненського драматичного театру. Вона грає роль Панночки в опері Лисенка «Русалчина ніч, або Утоплена», вокально озвучує декілька вистав: «Безталанна», «Сльози Божої Матері», «Канотье» та «Ніч перед Різдом» — соло скрипки. Вона — провідна співачка і перша скрипка театрального оркестру. Її паралельно зара-

ховують солісткою «Біг-бэнд оркестру», камерного та симфонічного оркестрів, а також запрошують у відоме тріо «Срібна терція» співати та грати на скрипці. З цим колективом вона представляла Україну на міжнародних фестивалях і концертах за кордоном. Рівненські поети та композитори пишуть для Тетяни пісні, а Луцька студія Василя Зінкевича їх записує.

У середині 90-х років Тетяна Барткова з колективом «Полісянка» двічі приїжджала у Севастополь і виступала з шефськими концертами у Військово-морському інституті імені П. С. Нахімова. Голос Тетяни полонив місцевих глядачів. Її запропонували переїхати до Севастополя.

Працювала в Ансамблі пісні і танцю ВМС України, в УКЦ, в міському Будинку культури, а з 2002 року —

Тетяна Барткова з матір'ю Тамарою Яківною

солісткою-вокалісткою Військового оркестру ВМС ЗС України, згодом реорганізованого в Центр військово-музичного мистецтва Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

М'я співачки стає широко відомим і популярним в Україні. Її репертуар поповнюється військово-патріотичними, класичними, джазовими піснями сучасних композиторів та севастопольських авторів, написаних спеціально для неї. Вона бере участь в благодійних концертах для ветеранів, виступає у військових частинах та на кораблях ВМС України. Усі концертні програми міста виконуються за її участі. Вона — натхненниця патріотичної пісні парадів ветеранів на честь 60-річчя Великої Перемоги.

Тетяна — учасниця міжнародних фестивалів у Польщі, Болгарії, Німеччині, Чехії, Туреччині, Нідерландах. Вона — лауреат всеукраїнських телевізійних конкурсів «Сонячні кларнети», «Мелодія — 96» та першої премії V Всеукраїнського фестивалю «Просвіти» у 2006 році. Тодішній член журі, керівник організаційного відділу Всеукраїн-

ського товариства «Просвіта» Світлана Фещенко згадує: «Зал вибухнув оваціями, коли на сцену вийшла молода співачка Тетяна Барткова — володарка одного з найрідкісніших жіночих голосів «срібне сопрано». Її аплодували стоячи. Ця артистка має не тільки самобутній талант, а й принципову позицію як у творчості, так і в житті. Вихована на народних та мистецьких традиціях, вона добирає до свого репертуару пісні високохудожні, глибоко патріотичні, твори високого громадянського звучання».

Вона — представник пісенного міста-героя Севастополя на головних сценічних майданчиках України у Палаці «Україна» в 2009 році, у Палаці спорту в 2007 році, в «Українському Домі» в 2006 році, та з піснею «Україно моя» на Хрещатику під час

святкування 20-ої річниці Незалежності України. Її творчий актив поповнюється біографічним відеофільмом, двома аудіоальбомами та відеокліпами. Тетяну Барткову неодноразово визнавали співачкою року в Криму і Севастополі.

У грудні 2007 р. за великий внесок у розвиток українського мистецтва і за активну культурно-творчу діяльність Тетяні Бартковій присвоєно звання заслуженої артистки України. В її активі ще шість нагород: медаль «15 років Збройним Силам України», відзнака «Хрест Заслуги», почесний знак «За заслуги перед Військово-Морськими Силами України», медаль «20 років Спільні офісери України», почесний знак «За самовіддану працю у Збройних Силах України», медаль «Будівничий України».

Тетяна — активна просвітянка. З 2009 року включена до Головної Старшини Оперативного козацького командування «Крим» Міжнародної Асоціації «Козацтво», має звання підполковника козацтва.

Я попросив співачку відповісти на декілька запитань.

— Які творчі перемоги, концерти, гастролі, виступи були минулого року?

— 2011 рік для мене був дуже насиченим творчим життям, творчими подіями... Це, безумовно, концертні виступи на День соборності, День захисника Вітчизни, Міжнародний жіночий день, на міському параді ветеранів 9 травня, День Історичного бульвару, День міста-героя Севастополя, День Конституції. На наше професійне свято — День флоту України — брала участь у святковому концерті, що пройшов у великому залі Українського культурно-інформаційного центру м. Севастополя. На це свято прибули гості із багатьох куточків України. Увечері відбувся гала-концерт на площі Нахімова. Я виступала разом з такими іменитими артистами, як Василь Зінкевич, Павло Зіборов, Наталя Бучинська, гурт «Славія», гурт «Прем'єр-міністр».

Ще одна важлива подія відбулася 26 лютого 2011 року — мій творчий концерт під назвою «Улюблені пісні». Звучали пісні виключно про кохання. У концерті взяли участь Державний ансамбль «Чорне море» під керівництвом заслуженого артиста України Василя Ковальського, а також відомі артисти Вячеслав Музиченко (вокал), Борислав Курило (саксофон), шоу-група «Флеш-ден» під керівництвом заслуженого артиста Автономної Республіки Крим О. Бухтіярова.

Мене запросили на святкування 60-річчя Рівненського музичного училища, в якому я колись навчалася. Концерт відбувся у залі Рівненського академічного музично-драматичного театру, де я виконувала пісню «Українські вчери» севастопольських авторів (сл. В. Проценка, муз. В. Дьоміна). Зала вітала мій виступ бурхливими оплесками. Я пообіцяла приїхати у Рівне зі своїм сольним концертом, що проходитьиме

у рамках ювілейного 20-річчя творчої діяльності.

Щороку із задоволенням виступаю на вечорницях «Від Різдва до Водохреща», які організовує в Українському культурно-інформаційному центрі Севастопольське міське об'єднання ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка. Також улітку брала участь у відкритті всеукраїнських фестивалів, які проходять у Севастополі, до дня міста «Севастополь — місто слави», до Дня флоту — «Дзвени піснями, моя земле» та «Зоряний берег».

— Хто пише вам нові пісні?

— Плідно співпрацюю з нашими севастопольськими авторами, а саме — з композитором і аранжувальником Вячеславом Дьоміним. З вдячністю назву поета-пісника, заслуженого діяча мистецтв України Володимира Проценка та поета, заслуженого журналіста України Мирослава Мамчака. Поезія Володимира Проценка більше про кохання, любов та красу нашої рідної землі, а вірші Мирослава Мамчака — про службу на флоті та романтичне й бурхливе, штормове море. Цей рік був багатий на прем'єри їхніх пісень. Я презентувала пісні на слова М. Мамчака і музику В. Дьоміна «В дозорі» і до 20-річчя Незалежності України пісню на слова В. Проценка і музику В. Дьоміна «Україна свята». До дня міста севастопольський поет Павло Любимов і композитор В. Дьомін написали пісню «Мой город любимый».

Співпрацюю з рівненськими авторами — поетом І. Пашуком та композитором В. Білоцерківським, харківським поетом і композитором В. Кириченком, а також з композитором О. Красюком із Новоросійська Російської Федерації. Він недавно написав пісню «Ах, море, море» у співтворстві з поетом Юрієм Сердеріди. Пісню я виконала на святкуванні Дня флоту. Ще мені надіслав вірш «Новоріччя» київський поет, заслужений журналіст України Іван Левченко. На його слова я написала музику.

— А які задуми на майбутнє?

— Найближче у моїх планах — це підготовка до ювілейного концерту з нагоди 20-річчя творчої діяльності, який відбудеться 25 травня цього року. Багато часу іде на адміністративну підготовку концерту, рекламу, виготовлення запрошень, розповсюдження квитків. Потім хочу провести гастролі з цією програмою по містах України, створити нові відеокліпи.

Починаючи з весни, у мене дуже напружений графік. Це підготовка і участь у святковому концерті і виступі на параді ветеранів 9 травня, участь у міжнародному кінофестивалі «Победили вместе», записи на студії, замовлення нових пісень. Потрібно свого глядача та слухача радувати новими роботами, нести мистецтво людям.

Володимир ПРОЦЕНКО,
письменник, заслужений діяч мистецтв України
м. Севастополь

У центрі — Тетяна Барткова з народним артистом України Василем Зінкевичем

МОЯ ДВАДЦЯТКА УКРАЇНСЬКИХ СПІВАКІВ

1. Соломія КРУШЕЛЬНИЦЬКА (1872-1952). 2. Олександр МИШУГА (1853-1922). 3. Модест МЕНЦИНСЬКИЙ (1875-1935). 4. Іван КОЗЛОВСЬКИЙ (1900-1993). 5. Борис ГМИРЯ (1903-1969). 6. Михайло ДОНЕЦЬ (1883-1941). 7. Михайло ГРИШКО (1901-1973). 8. Оксана ПЕТРУСЕНКО (1900-1940). 9. Євгенія МІРОШНИЧЕНКО (1932-2009). 10. Дмитро ГНАТЮК (1925). 11. Анатолій СОЛОВ'ЯНЕНКО (1930-1999). 12. Ми-

кола КОНДРАТЮК (1931-2006). 13. Ольга БАСИСТЮК (1950). 14. Марія СТЕФ'ЮК (1948). 15. Анатолій МОКРЕНКО (1933). 16. Ніна МАТВІЄНКО (1947). 17. Раїса КИРИЧЕНКО (1943-2005). 18. Лариса РУДЕНКО (1918-1981). 19. Зоя ГАЙДАЙ (1900-1960). 20. Квітка ЦІСИК (1953-1998).

Іван ЧЕРНЕЦЬКИЙ

м. Луцьк

Р. С. Запитаєте, а де Софія Ротару? Ну, Шаляпін теж співав українською...

Шановні «світличани»! Запрошуємо вас взяти участь у новому пісенному проєкті «Кримська світлиця»: давайте спробуємо визначити гуртом **ДВАДЦЯТЬ НАЙКРАЩИХ, НАЙТАЛАНОВИТШИХ, НАЙПОПУЛЯРНІШИХ УКРАЇНСЬКИХ ВИКОНАВЦІВ.** Тих співаків, артистів минулих століть і сучасності (а це можуть бути оперні, народні, естрадні артисти), хто завдяки своєму таланту підносить українську пісню до найвищих висот, дає друге дихання народним, класичним творам, створює сучасну СПРАВЖНЮ українську естраду.

Разом з варіантами «двадцятки» надсилайте невеличкі розповіді, чому ви вважаєте цих артистів

справді найкращими, які пісні у їхньому виконанні вразили вас, проникли у вашу душу. Ті виконавці, які найчастіше зустрічатимуться у ваших листах, стануть переможцями конкурсу, а читачі, які найвлучніше втраплять у «двадцятку», будуть запрошені на святковий фінальний концерт-фестиваль, де у творчому змаганні розіграють черговий «Світличний» суперприз.

Надсилайте ваші списки двадцяти найкращих українських виконавців на адресу: **95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, к. 14, редакція «Кримської світлиці» з поштою «Пісенна світлиця», або на e-mail: kr_svit@meta.ua**

Ведуча «Пісенної світлиці» Юлія КАЧУЛА

СКАРБНИЦЯ ДУХОВНОСТІ

Українська пісня! Хто не був зачарований нею, хто не згадає її як своє чисте, прозоре дитинство, свою горду юність, своє бажання бути красивим і ніжним, сильним і хоробрим?... — писав Олександр Довженко. У світі її справедливо порівнюють із найбуйнішою і найзапашнішою гілкою на дереві всесвітньої музичної культури.

— Українська пісня — це молитва з її переживаннями та емоційними настроями, — говорить заслужена артистка України, лауреат Премії Автономної Республіки Крим, солістка Кримської філармонії Наталя Безкоровайна, в репертуарі якої налічується понад триста творів світового вокального мистецтва, більша половина з яких — українські.

Для ознайомлення кримчан з кращими українськими народними піснями, вокальними творами літературного походження, які протягом століть хвилюють серця людей, збагачують їхній духовний світ, відзеркалюють історію та культуру держави, співакка більше п'ятнадцяти років проводить щорічно у Білій залі філармонії сольні концерти «Перлини української музики». Свою щорічну концертну програму вона розпочала улюбленою піснею «Ой не світи, місяченьку», яку співала ще в дитинстві разом з своїм батьком — художником Степаном Григоровичем Лаутаром.

Українські народні пісні розкривають внутрішній стан людини, передають її почуття, глибину кохання, різноманітні мінливі настрої та веселу вдачу українського народу. Частина з них входить до сольного компакт-

диску Наталі Безкоровайної «Народжена вогнем», на якому записано 23 різножанрових твори — оперні арії, романси та народні мелодії під акомпанемент симфонічного оркестру та оркестру народних інструментів Національної радіокомпанії України. Його, зокрема, високо оцінив славетний український співак, Герой України, народний артист України Дмитро Гнатюк.

Співакка першою в Україні відкрила слухачам сім соло-співів українського композитора Василя Безкоровайного, ім'я якого після довгих років забуття після Другої світової війни знову повертається з-за кордону в Україну. 130-річчя з дня його народження широко відзначалося всією громадськістю країни 2010 року. Створене в 1999 році Сімферопольське науково-творче товариство композитора, яке очолює представник сучасного покоління його родини, заслужений працівник культури України, завідувач культурно-освітнього відділу Всеукраїнського інформаційно-культурного центру Богдан Безкоровайний, розшукало весь музичний архів Василя Безкоровайного, а це — понад триста різножанрових творів, створених ним до війни в Україні та під час проживання і роботи в еміграції у Сполучених Штатах Америки. Товариство видало кілька нотних збірок, випустило ліцензійний компакт-диск «Затремті струни», що увійшов до золотого фонду української музичної культури.

Музику Василя Безкоровайного за мелодизмом і внутрішнім змістом порівнюють з творчістю таких ге-

Наталя Безкоровайна і дитячий фольклорний колектив «Радониця»

ніальних композиторів, як Сергій Рахманінов і Франц Шуберт. І його забуті та маловідомі твори знову зазвучали в багатому розмаїтті сучасної національної української культури. Наталя Безкоровайна в супроводі концертмейстера Тетяни Єрмакової виконала солоспів «Затремті струни» на слова Олександра Олеся та «Де ж ти, листочку?» на слова Богдана Лепкого. Хорові твори композитора — «Народним лицарям» на слова Олександра Олеся і «Лягідні весняні ночі» на слова Лесі Українки прозвучали у виконанні хору Кримського університету культури, мистецтв і туризму під керівництвом заслуженого працівника культури України Катерини Альохіної, а студент п'ятого курсу Федір Марченко заспівав романс «Сон» на слова Тараса Шевченка.

Багато своїх творів В. Безкоровайний присвятив ко-

ролеві музики — скрипці. Їх виконували відомі музиканти, серед яких — скрипаль зі світовою славою Роман Придаткевич. У концерті в Сімферополі «Українську рапсодію» композитора віртуозно загравав кримський скрипаль Ібраїм Арабаджієв. А у виконанні лауреата міжнародних конкурсів Олени Картелишевої прозвучали фортепіанні композиції «Спомини з гір» і «Думка соль мінор».

Передані в них мотиви туги за Батьківщиною перегукуються з творами іншого українського композитора — Семена Гулака-Артемовського, зокрема, звучать у романсі Оксани з опери «Запорожець за Дунаєм» та в українській народній пісні в обробці Леоніда Кауфмана «Спать мені не хочеться», які виконала Н. Безкоровайна.

Завершив концертну програму «Перлини української музики», режисер-постановник якої — Богдан Безкоро-

вайний, а ведучий — артист Євген Овсянников, виступ дитячого фольклорного колективу «Радониця» під керівництвом Олени Полетневої, якому аплодували на багатьох сценах світу — у Франції, Німеччині, Польщі за мистецтво, що корінням своїм сягає в глибину давньої слов'янських народів. Виконані ним календарні пісні «Веснянка», «Пташок викликаєм» та «Ой у полі криниченька» сповістили та обрядово привітали прихід на півострів весни.

Датський поет і філолог Тор Ланге назвав українську пісню найкращою і найніжнішою поезією у всьому світі. Ознайомлення з цією скарбницею здатне надати глибоку естетичну насолоду людині будь-якої культури.

Співайте! І тоді світ здаватиметься більш досконалим, щедрим і гармонійним.

Валентина НАСТІНА

КРИМ ПОПОВНИТЬ СПИСОК ЮНЕСКО

З ініціативи Міністерства культури України й уряду Кримської автономії у рамках проекту ЄС «Підтримка розвитку туризму в Автономній Республіці Крим» експерти Євросоюзу провели дослідження можливостей культурної спадщини у Криму, щоб включити найбільш важливі об'єкти до списку ЮНЕСКО. Про це Курортно-інформаційному центру повідомив перший радник представництва ЄС в Україні Хосе Роман Леон Лора.

«Ми вважаємо, що культурна спадщина — це дуже важлива ніша. І Крим має зробити все можливе, щоб представити свою культурну спадщину туристам», — заявив він. Зокрема, зазначив дипломат, при вмілому керуванні й утриманні у належному стані у деяких історико-культурних об'єктів, наприклад у Генуезької фортеці, є можливість потрапити до списку пам'яток Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Він також повідомив, що Бахчисарай і Бахчисарайський район, як єдиний об'єкт, проходять процедуру аналізу на внесення до списку ЮНЕСКО. «У нього дуже великі шанси потрапити до цього списку», — зазначив Хосе Роман Леон Лора.

Як повідомлялося, «Стародавнє місто Херсонес Таврійський і його хора» вже проходить процедуру на внесення до списку пам'яток Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

ТИМ ЧАСОМ...

Відбитки людських ніг на камені, які виявлені на території музею-заповідника Херсонес, можуть належати святому апостолу Андрію Первозванному. Про це заявили представники Кримської єпархії УПЦ МП та Севастопольського благочиння, повідомив РІА Новини представник прес-служби Севастопольської благочинності.

Згідно з церковними джерелами і «Степенною книгою», написаною в XVI столітті представниками православної церкви, апостол Андрій розмовляв з людьми про вчення Христа, стоячи на камені біля берега моря, і несподівано камінь став м'яким, як віск, і ступні святого закарбувалися на ньому...

Настоятель Володимирського собору в Херсонесі протоієрей Сергій Халюта почув від однієї з парафіянок, що на березі моря в камені відбиті два сліди, схожі на людські, але правий видно гірше. «Я сам подивився на ці сліди і відразу ж повідомив владі кримському Лазарю, який прибув в Херсонес і особисто переконався в тому, що це людський слід у камені. Ми привели з собою експертів-криміналістів і замовили проведення експертизи».

На місці виявлення відбитків видно, що на твердому камені, який не є ні пішаником, ні крейдою, утиснений слід лівої ноги, — ніби босою ногою наступили в рідкий цемент або мокрий пісок. Остаточний вердикт про походження слідів може дати геологічна експертиза, яка вже проведена. Її результати стануть відомі через два тижні.

<http://www.unian.ua>

ЛИТОВСЬКЕ НАРОДНЕ МИСТЕЦТВО У ЛЬВОВІ

Впродовж квітня львів'яни мають можливість оглянути дуже цікаву виставку «Литовське народне мистецтво: національний костюм, юста, верба». Мені пощастило побувати на відкритті виставки, признаюся — отримав море позитивних емоцій. Перш за все тому, що виставка відразу привернула увагу творчої інтелігенції міста. Може, тому, що відкриття відбулося у самому центрі міста — два великих зали для її проведення люб'язно надав Львівський музей етнографії. Опікувалося відкриттям виставки Почесне Генеральне консульство Литовської республіки у Львові, а також Львівське товариство литовської культури «Медейна». Серед перших відвідувачів одразу помі-

тив двох наших молодих «світличанок»: слухачку курсів латиської мови Галину Шведь та українського філолога Христину Пляцко (на фото). Приємно радувала інтелігентність публіки, а ще — мовне розмаїття і неабияка мовна толерантність. Українською говорили не лише львів'яни, але й багато хто з присутніх поляків та литовців. Потім несподівано почув литовську мову з вуст Марціна Зіневіча (він представляв Генконсульство Республіки Польща), а з його дружиною Аленюю (вона — білоруска) я з великим задоволенням поспілкувався її рідною мовою. Чулася також і латиська мова, а латиші — це найближчі сусіди литовців. Можна очікувати, що з відкриттям Центру

балтистики ця мова збільшить свою присутність у Львові. Відчувалося, що знання трьох-чотирьох мов для багатьох із присутніх є нормою, а ознайомлення з культурою Литви — не лише обов'язком інтелігентної людини, але й великою приємністю.

Деякі слів про саму виставку. Національний костюм — це особливий одяг, творчий вияв світовідчуття і традицій. Це розуміння краси, притаманне кожному народові. Особливістю литовського національного костюма є те, що він сприймається литовцями як органічна ціліність, де кожна складова не мислиться поза костюмом і не використовується окремо.

Мабуть, дещо незвично для українського вуха звучить слово «юоста». Треба сказати, що це довгий пояс, який супроводжував литовця від народження до смерті. Ними обмотували немовлят, на них підвішували колицку, поясами запинали та прикрашали одяг, наречена по дорозі до оселі майбутнього чоловіка юостами об'язувала великі дерева на узбіччі. Юосту клали на край колодязя, з якого набирали воду. Або на піч, у якій пекли хліб. Врешті, на юостах опускали домовину в могилу, провозили людину в останню путь...

Тепер про «вербу». З усього різноманіття вербних букетів своєю багатокольорістністю і формою виділяються «верби» вільнюського краю. За поєднанням кольорів і характерним візерунком вони перегукуються з народним строєм, національними поясами — тими ж «юостами», по-

кривалами, накидками тощо.

Згодом виставку відвідала Зеновія Шульга, доцент кафедри художнього текстилю Львівської національної академії мистецтв. Працівники кафедри також читають «Кримська світлиця» (газету передплачує Зоя Семак), тому з цими небайдужими людьми я підтримую постійний контакт. Пані Зеновія охоче поділилася своїми враженнями:

— Литовці дуже гарно підібрали колекцію і фахово доповнили її фотографіями. Тому видно, як одяг виглядає на людях. Пояси-«юости» виконані різними техніками. Хто знає Литву з етнографічної точки зору, той відразу бачить, з якого регіону який пояс. У нас подібні пояси також подекуди збереглися на Поліссі. Адже ми з литовцями вийшли з одного «казана» — кілька століть існувало Велике князівство Литовське... Зв'язки між українцями і литовцями були дуже тісними, а державною мовою цього утворення була староукраїнська. Зрозуміло, що постійно відбувалися міграції населення, і саме в цей час утворювалися прізвища: Литвин, Литвак, Литвиненко, Литовченко... В головних уборах і в костюмах наших поліщуків і литовців дуже багато спільного, адже народний костюм не формується упродовж року чи місяця. Тенденції моди були спільними і у нас, і у литовців.

Щодо «верби», то у нас її називають «баська» або «шутка». Є певні відмінності, але є і спільне. Литовці — молодші, що пропагують свою культуру. Але й ми з подібною виставкою незабаром ідемо в Польщу!

Сергій ЛАЦЕНКО

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com